

Repo Pauliina – Tankkala Jaana – Tevilin Tia

Sairaanhoitajaoppilaan elämää Tukholmankadulla 1950–70-luvuilla

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kätilö (AMK)

Hoitotyön koulutusohjelma

Opinnäytetyö

26.2.2014

<p>Tekijä(t) Otsikko</p> <p>Sivumäärä Aika</p>	<p>Pauliina Repo, Jaana Tankkala, Tia Tevilin Sairaanhoitajaoppilaan elämää Tukholmankadulla 1950–70-luvuilla</p> <p>37 sivua + 3 liitettä 26.2.2014</p>
<p>Tutkinto</p>	<p>Kätilö AMK</p>
<p>Koulutusohjelma</p>	<p>Hoitotyön koulutusohjelma</p>
<p>Suuntautumisvaihtoehto</p>	<p>Kätilö</p>
<p>Ohjaaja(t)</p>	<p>Lehtori Marita Räsänen Lehtori, museovastaava Anna-Kaisa Pienimaa</p>
<p>Opinnäytetyömme on osa Metropolia Ammattikorkeakoulun Terveys- ja hoitoalan ylläpitämisen Hoitotyön koulutuksen museon hanketta. Hankkeen tavoitteena on tallentaa suomalaisen hoitotyön historian vaiheita. Opinnäytetyömme aiheena on kuvata sairaanhoitajaoppilaan elämää Tukholmankadun toimipisteessä 1950–1970 -luvuilla. Opinnäytetyö on toteutettu vuoden 2013 aikana.</p> <p>Opinnäytetyöstämme löytyy lyhyt sairanhoidon ja sen koulutuksen historiaa käsittelevä osuus. Pääpainona työssämme on kolmen museon vapaaehtoistyöntekijän ja museovastaavan haastattelut ja niiden analysoinnin tuloksena tuottamamme materiaali: ”Oppilaiden tarinat”. Haastateltavat olivat Pirkko Kiiänheimo, Riitta Vuopio, Leena Pohjakallio sekä Anna-Kaisa Pienimaa. Haastateltavamme ovat opiskelleet ja asuneet Tukholmankadun toimipisteen sairaanhoito-opistossa sekä internaatti eli sisäoppilaitos että oppilasasuntola aikana. Haastattelut suoritimme yksilöhaastatteluina ennalta suunniteltujen teemojen mukaisesti. Teemoiksi valikoituivat sairaanhoito-opiskelu, Tukholmankatu 10 -toimipiste, oppilaskoti ja sosiaalinen elämä, museon oppilaan huone sekä pukeutuminen.</p> <p>Tavoitteena opinnäytetyössämme oli kerätä ja taltioida haastateltavilta tietoa, omakohtaisia kokemuksia sekä suullista perimätietoa oppilaselämästä 1950–1970-luvuilta. Tiedon tallentaminen oli tärkeää ja työmme merkittävää, sillä perimätieto on katoavaa, ellei sitä taltioida sen ollessa vielä mahdollista.</p> <p>Opinnäytetyömme on julkaistu sähköisenä Theseuksessa, Ammattikorkeakoulujen julkaisuarkistossa. Lisäksi luovutimme valmiin opinnäytetyön ja siihen käytetyn audiomateriaalin Hoitotyön koulutuksen museon käyttöön.</p>	
<p>Avainsanat</p>	<p>Helsingin sairaanhoito-opisto, sairaanhoito-opisto, historia, oppilaskoti, internaatti, sisäoppilaitos, oppilas-asuntola, Hoitotyön koulutuksen museo, sairaanhoito-opiskelu, sairaanhoito-oppilas, 1950-luku, 1960-luku, 1970-luku</p>

Author(s) Title Number of Pages Date	Pauliina Repo, Jaana Tankkala, Tia Tevilin Nursing Students Life in Tukholmankatu-street from 1950s to 70s 37 pages + 3 appendices 26 February 2014
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Nursing and Health Care
Specialisation option	Midwifery
Instructor(s)	Marita Räsänen, Senior Lecturer, Project Manager Anna-Kaisa Pienimaa, Senior Lecturer, Museum Assistant
<p>This final project was part of the Metropolia University of Applied Sciences and the Museum of Nursing, Public Health Nursing and Midwifery Educations project. The aim of the project was to capture and describe phases of the Finnish history of nursing. The aim of our thesis was to describe the life of nursing students in the Helsinki Nursing Institute in Tukholmankatu street from the 1950s to 70s. This final project was made during the year 2013.</p> <p>Our final project includes a little part of nursing history. However, the main point was the recorded interviews and the material that was gathered by analyzing the transcribed audio tapes. We interviewed three volunteers of the Museum who were Pirkko Kiiänheimo, Riitta Vuopio and Leena Pohjakallio. We also interviewed the Museum Assistant Anna-Kaisa Pienimaa. These interviews were the purpose of our final project. All our interviewees have studied and lived in Helsinki Nursing Institute during its boarding school and dorm times. The interviews were executed individually by themes planned beforehand. The themes were Nursing Studies, Tukholmankatu 10 street, Boarding School and Social Life, the Student Room of the Museum and Dressing.</p> <p>The goal of our final project was to collect and file information, subjective experiences and spoken heritage from the interviewees. It was very important to capture the information now because spoken heritage is going to fade away.</p> <p>This final project was published in Open Repository of the University of the Applied Sciences, Theseus. We also delivered the final project and the audio material to the museum.</p>	
Keywords	Helsinki Nursing Institute, nursing institute, history, boarding school, dorm, the Museum of Nursing, Public Health Nursing and Midwifery Education, nursing studies, nursing student, 1950s, 1960s, 1970s

Sisällys

1	Johdanto	2
2	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	3
3	Opinnäytetyön työtavat ja menetelmät	3
3.1	Laadullinen tutkimus	3
3.2	Aikataulu	4
3.3	Teemahaastattelut ja niiden analysointi	5
3.4	Suullinen ja kirjallinen tietoperusta	8
3.5	Haastateltavat	9
3.6	Työnjako ryhmässä	9
4	Sairaanhoito-opiston historia	10
5	Oppilaiden tarinat	11
5.1	Sairaanhoito-opiskelu	11
5.2	Tukholmankatu 10	17
5.3	Oppilaskoti ja sosiaalinen elämä	20
5.4	Oppilaan huone	27
5.5	Pukeutuminen	29
5.5.1	1950-luku	29
5.5.2	1960-luku	30
5.5.3	1970-luku	30
6	Luotettavuus ja eettisyys	31
7	Omat havainnot, johtopäätökset ja pohdinta	33
8	Lähteet	36
	Liitteet	
	Liite 1. Tiedonhaku	
	Liite 2. Hakutuloksia	
	Liite 3. Haastattelut ja haastattelukysymykset	

”Sinun tulee olla:

Harkitseva, rehellinen, totuutta rakastava, luotettava, täsmällinen, hillitty, sääntillinen, siisti ja huoliteltu, kärsivällinen, iloinen ja ystävällinen.”

(Oppilaan tehtävät.)

1 Johdanto

Opinnäytetyömme on osa Metropolia Ammattikorkeakoulun Terveys- ja hoitoalan ylläpitämän Hoitotyön koulutuksen museon hanketta. Museon hankkeen päätavoitteena on suomalaisen hoitotyön historian vaiheiden tallentaminen ja kuvaaminen. Työelämäyhteistyökumppaneinamme toimivat Hoitotyön koulutuksen museo, sen henkilökunta sekä vapaaehtoistyöntekijät.

Museo sijaitsee Metropolia Ammattikorkeakoulun tiloissa, osoitteessa Tukholmankatu 10. Museossa esitellään hoitotyön koulutuksen historiaa, henkilökuvia sekä vanhaa hoitotyön opetukseen ja työskentelyyn käytettyä materiaalia ja -välineistöä hyödyntäen. Aluksi museo toimi yhdessä huoneessa, joka oli saatu näyttelytilaksi Opiskelijoiden terveydenhuolto-osasto Terhon toiminnan supistuessa. Myöhemmin museo laajeni koko Terhon toimitiloihin. Tällä hetkellä museosta löytyy muun muassa rehtorin, opettajan, siivoojan sekä oppilaan huone. (Hoitotyön koulutuksen museo 2013.) Museo on kuin aikamatka historiaan.

Opinnäytetyömme aiheena on esitellä sairaanhoitajaoppilaiden elämää 1950–1970-luvuilla Tukholmankadulla sijainneessa Helsingin sairaanhoito-opistossa. Opinnäytetyömme tärkeimpänä tietoperustana ovat museon vapaaehtoistyöntekijöiden sekä museovastaavan haastattelut. He ovat opiskelleet Tukholmankadun toimipisteessä sekä asuneet siellä sen internaatti eli sisäoppilaitos ja oppilasasuntola aikana edellä mainituina vuosikymmeninä. Museossa sijaitseva oppilaan huone toimi keskeisenä lähtökohdana opinnäytetyössämme.

Haimme tietoa opinnäytetyöhömme henkilöhaastatteluilla sekä museon esineistöä ja kirjallisuutta hyödyntäen. Tiedon tallentaminen juuri nyt on tärkeää ja työmme merkittävää, sillä perimätieto on katoavaa, ellei sitä taltioida sen ollessa vielä mahdollista.

Työmme sisältää lyhyen historia osuuden. Pääpainona työssämme toimivat henkilöhaastattelut sekä niiden pohjalta kerätty materiaali. Olemme analysoineet haastattelut teemoittain ja keränneet niistä saadun materiaalin yhdeksi kokonaisuudeksi. Materiaali käsiteltiin muun muassa vuosikymmeniä keskenään vertaillen. Mikäli emme ole erikseen tarkentaneet tekstissämme tiettyä vuosikymmentä tai kertojaa, asia on ollut yhteinen jokaisella vuosikymmenellä.

2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena oli haastatella Tukholmankadulla sijaitsevan Hoitotyön koulutuksen museon vapaaehtoisia, jotka ovat asuneet ja opiskelleet Tukholmankadun toimipisteessä 1950–1970-luvuilla. Haastattelut suoritimme yksilöhaastatteluina.

Opinnäytetyön tavoitteena oli kerätä ja taltioida tietoa oppilaselämästä 1950–1970-luvuilta. Haastateltavilta oli tavoitteena kerätä omakohtaisia kokemuksia ja suullista perimätietoa. Tiedon kerääminen juuri nyt on tärkeää, sillä se on aikaisemmin taltioimaton ja katoaa heidän mukanaan pois. Tavoitteena oli tuottaa kirjallista materiaalia opiskelusta ja oppilaselämän historiasta tuleville sukupolville ja tarkastella mitä historia antaa nykypäivään.

3 Opinnäytetyön työtavat ja menetelmät

3.1 Laadullinen tutkimus

Opinnäytetyömme on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa tavoitteena on kokonaisvaltaisesti sisäistää tutkittavan kohteen erilaisia ominaisuuksia ja merkityksiä sekä myös sen laatua eri näkökulmista. (Laadullinen tutkimus). Laadullinen tutkimus pyrkii antamaan vastauksen kysymyksiin miten, miksi ja millainen (Mitä laadullinen tutkimus on? 2009). Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää tutkijan rajata kiinnostavat aiheet, joita hän haluaa työssään hyödyntää, sillä kaikkia kiinnostuksen kohteita ei voida sisällyttää yhteen tutkimukseen (Tuomi – Sarajärvi 2009: 92). Tätä opinnäytetyötä tehdessämme rajasimme materiaalin aihealueisiin, sillä kaikkea löytyvää materiaalia oli mahdotonta sisällyttää yhteen työhön.

Opinnäytetyössämme hyödynsimme laadullisen tutkimuksen sisällönanalyysimenetelmää. Sisällönanalyysimenetelmässä tarkastellaan kirjoitettuja, kuultuja sekä nähtyjä materiaaleja. Sisällönanalyysi alkaa päätöksellä kiinnostavasta aiheesta, jota tutkimuksessa halutaan tarkastella. Tämän jälkeen tutkija käy materiaalia läpi ja kerää valitsemiinsa aihealueisiin liittyvän aineiston pois jättäen kaiken ylimääräisen. Analysointi jat-

kuu aineiston hahmottelulla sekä luokittelemalla esille nousseita teemoja ja lopulta materiaali kootaan yhtenäiseksi yhteenvedoksi. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 92.)

Opinnäytetyössämme olemme tarkastelleet lähihistoriaa, joten olemme ottaneet huomioon myös historian tutkimukseen liittyviä asioita. Historian tutkimusta kirjoittaessa pyritään kerronnalliseen kokonaisuuteen, joka parhaimmillaan voi olla kuin romaani. Tutkijan on huomioitava ajanjakso, jolle tapahtumat sijoittuvat sekä muun muassa sen ajan tavat, ajatukset, normit ja ympäristökijät. Historiallista kuvausta kirjoittaessa kirjoitus on vapaata eikä sille ole asetettu tiettyjä vaatimuksia. (Paunonen – Vehviläinen-Julkunen 2006: 188–189.)

3.2 Aikataulu

Opinnäytetyöprosessimme alkoi marras-joulukuun vaihteessa vuonna 2012 aloitustilaisuuteen osallistumisella. Haimme Museo-hankkeeseen, johon meidät hyväksyttiin useiden hakijoiden joukosta. Helmikuussa vuonna 2013 esittelimme aiheemme aihevaiheen seminaarissa, jonka hyväksymisen jälkeen siirryimme suunnitelmavaiheeseen. Suunnitelmavaiheessa osallistuimme Työsuunnitelman kirjoittaminen -pajaan ja laadimme kirjallisen tuotoksen opinnäytetyön suunnitelmasta. Suunnitelmavaiheessa perehdyimme sairaanhoitajakoulutuksen sekä sairaanhoito-opiston historiaan Suomessa sekä valitsimme haastatteluiden teemat. Suunnitelmavaiheen hyväksymisen jälkeen siirryimme toteutusvaiheeseen, jonka aloitimme haastatteluiden laatimisella ja valmistelemisella keväällä 2013.

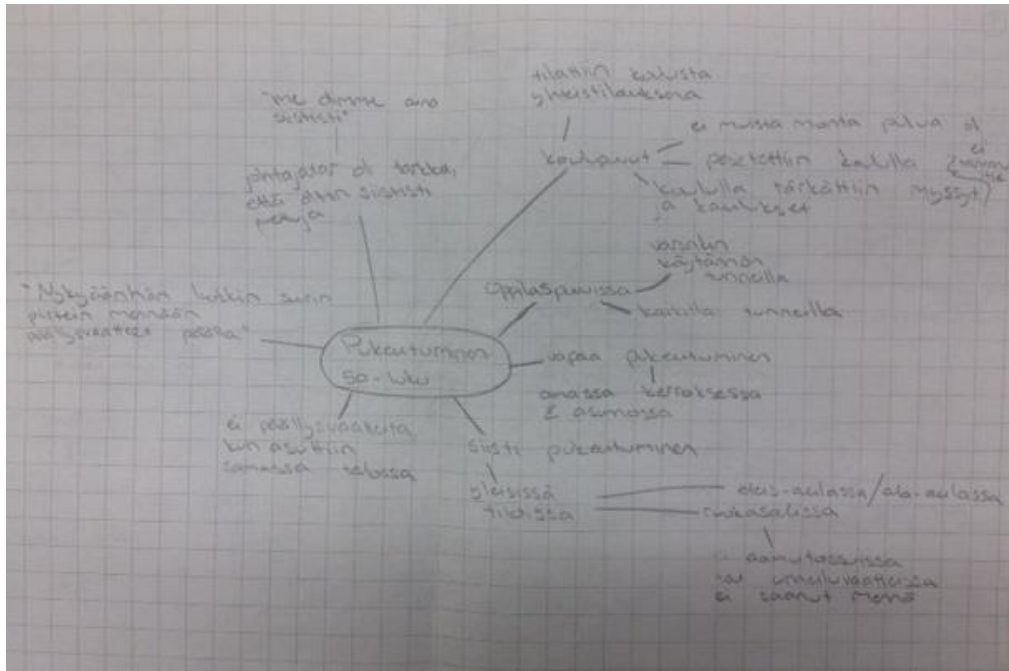
Syys-lokakuussa 2013 toteutimme haastattelut, litteroimme haastattelumateriaalit sekä teimme niihin haastateltavien pyytämät lisäykset ja korjaukset. Valmiiden haastattelumateriaalien analysoinnin aloitimme loka-marraskuun taitteessa. Viimeinen vaihe opinnäytetyöprosessissamme oli Opinnäytetyön tulosten hyödyntäminen ja kypsyysnäyte -opintojakso. Tässä vaiheessa kävimme Kypsyysnäyte -työpajan, annoimme kypsyysnäytteen sekä ajoimme opinnäytetyön plagiointiohjelman läpi. Tässä vaiheessa palautimme työn vielä haastateltaville luettavaksi ja työ palautettiin arvioitavaksi työn ohjaajille. Kun lupa ohjaajalta oli saatu, valmis opinnäytetyö tallennettiin sähköisenä Ammatti- korkeakoulujen julkaisuarkisto Theseus -tietokantaan sekä luovutettiin museon käyttöön.

3.3 Teemahaastattelut ja niiden analysointi

Lähdimme suunnittelemaan haastatteluja eri teemojen perusteella. Teemat muodostuivat yhteistyössä opinnäytetyömme ohjaajan sekä haastateltaviemme, museovastaavan ja museon vapaaehtoistyöntekijöiden kanssa. Teemoiksi valikoituivat sairaanhoito-opiskelu, Tukholmankatu 10, oppilaskoti ja sosiaalinen elämä, oppilaan huone sekä pukeutuminen. Teemojemme perusteella lähdimme hahmottelemaan kysymyksiä ohjaajien kanssa. Haastattelun rungoksi muodostui teemaan liittyvä avoin pääkysymys ja lisäksi apukysymyksiä, joita käytimme tarvittaessa. Haastattelut etenivät haastateltavien ehdoilla siten, että pääkysymykset olivat avoimia kysymyksiä, jolloin jäi tilaa haastateltavan omille muistelmille. Jokaisella haastateltavalla nousi omasta opiskeluajastaan erilaisia muistoja mieleen, joiden mukaisesti haastattelut saivat edetä. Haastattelukysymykset löytyvät kokonaisuudessaan liitteestä 3.

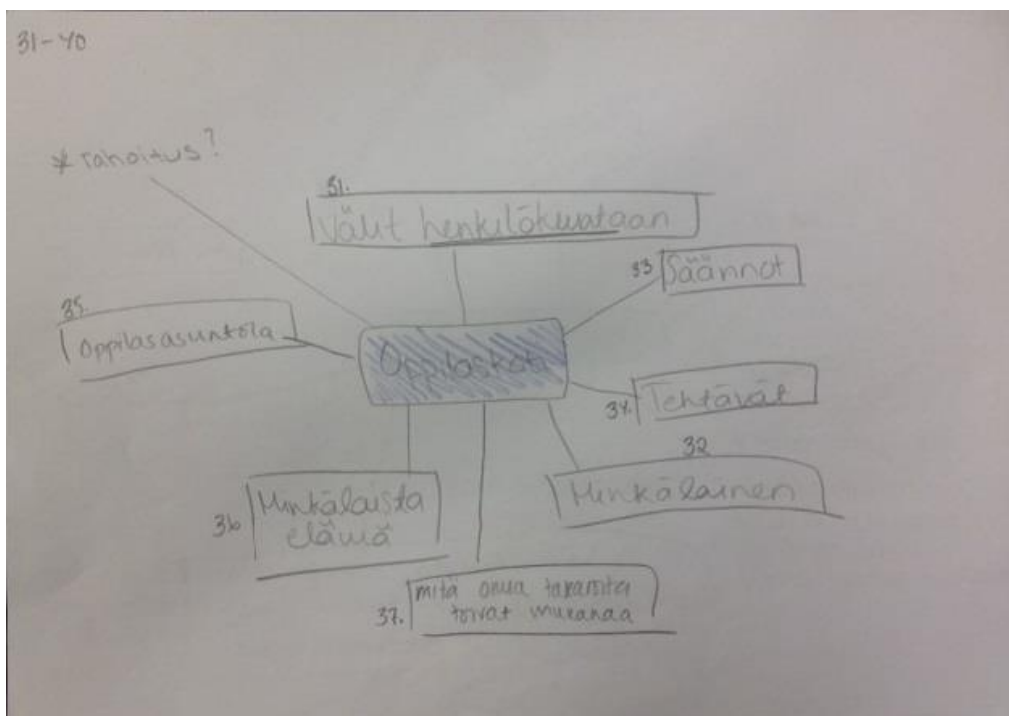
Opinnäytetyön laatimisvaiheessa suunnittelimme haastattelurungon kiinnittäen huomiota esimerkiksi haastattelun pituuteen sekä teemoihin. Haastatteluiden valmisteluvaiheessa lähetimme haastattelukysymykset haastateltaville, jotta he voivat perehtyä niihin etukäteen ja sovimme lisäksi haastatteluajat haastateltavien kanssa.

Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina ja ne tallennettiin nauhurille samalla muistiinpanoja tehden. Jokaisessa haastattelussa oli mukana kaksi opinnäytetyömme tekijää. Haastatteluaineiston analysoinnin aloitimme litteroimalla eli puhtaaksikirjoittamalla haastatteluiden äänimateriaalit. Litteroituja materiaaleja aloimme työstää tekemällä henkilöhaastattelujen pohjalta käsitekartat teemoittain (Kuvio1.), jokaisesta haastattelusta omansa.

Kuvio 1. Henkilöhaastattelun käsitekartta (ilman väri- ja numerokodeja) (Pauliina Repo 2013).

Tämän jälkeen teimme teemakartat (Kuvio 2.) ja valitsimme jokaiselle teemalle oman värin, esimerkiksi oppilaskoti teeman väriksi valikoitui violetti.

Kuvio 2. Teemakartta (Pauliina Repo 2013).

Sen jälkeen aloimme vertailla tekemiämme henkilöhaastattelujen käsitekarttoja keskenään, tarkastelimme tekemiämme tuotoksia ja keräsimme yhteen niistä esiin nousevia

aihealueita. Aihealueet merkitsimme teemakarttoihin niiden teemojen alle, johon ne halusimme valmiissa työssämme sisällyttää ja numeroimme aihealueet. Esimerkiksi sosiaalinen elämä sai numerot 11–20 ja oppilaskoti numerot 31–40 (Kuvio 2.). Vielä tässä vaiheessa näitä kahta teemaa käsitelimme erikseen, koska materiaalia oppilaskoti ja sosiaalinen elämä -teemaan kuului niin paljon.

Kävimme läpi henkilöhaastattelujen käsitekarttoja teemakarttojen väri- ja numerokoodejä samalla merkiten. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Henkilöhaastattelun käsitekartta (väri- ja numerokoodilla varustettuna) (Jaana Tankkala 2013).

Väri- ja numerokoodoja hyödyntäessä pystyimme helpommin paikantamaan henkilöhaastattelujen käsitekartoista teemat ja aihealueet kirjoittaessamme valmista tekstiä. Numerokoodit auttoivat meitä jäsentämään aihealueiden sisältöä oikeaan järjestykseen teemojen alle valmista työtä kirjoittaessamme. Yllä olevan kuvan mukaisesti yliviivasimme henkilöhaastattelujen käsitekartoista jo käyttämämme materiaalin. Näin kaikki materiaali tuli huomioitua ja hyödynnettyä.

Tämän koonnin jälkeen aloitimme valmiin tekstin työstämisen teemoittain muun muassa eri vuosikymmeniä keskenään vertaillen. Tavoitteenamme oli tuoda haastateltavien tarinoita, kokemuksia ja muistoja lukijalle mahdollisimman elävästi. Valmista tekstiä kirjoittaessamme valitsimme jokaiselle haastateltavalle oman värin. Värit kertoivat meille, mikä osa tekstistämme on kenenkin haastateltavan sanomaa, kuka on kertonut

minkäkin asian ja ketä olemme lainanneet. Riitta Vuopion värinä käytimme turkoosia, Pirkko Kiianheimon väriksi valikoitui violetti, Leena Pohjakallion värinä oli vihreä ja Anna-Kaisa Pienimaan värinä oli oranssi. Värien käyttäminen helpotti näkemään kesken-eräisestä työstämme suoraan kuinka tasapuolisesti materiaaleja pystyimme hyödyntämään.

3.4 Suullinen ja kirjallinen tietoperusta

Suullinen tietoperusta eli henkilöhaastattelut olivat opinnäytetyömme tärkein tiedon lähde. Haastateltavaksi opinnäytetyötämme varten suostui neljä henkilöä. Kolme haastateltavistamme on Hoitotyön koulutuksen museon vapaaehtoistyöntekijöitä, jotka ovat asuneet oppilaskodissa sen internaattiaikana. Neljäs haastateltavista opiskeli Helsingin sairaanhoito-opistossa ja asui siellä oppilasasuntolassa, Riitta Vuopio ja Pirkko Kiianheimo 1950-luvulla, Leena Pohjakallio 1960-luvulla ja Anna-Kaisa Pienimaa 1970-luvulla. Haastateltavat kertoivat tarinaansa sekä muistelmiaan omilta opiskelua ajoiltaan 1950–1970-luvuilta Helsingin sairaanhoito-oppilaitoksessa. Haastattelut ovat työmme primäärilähde, sillä haastateltavat ovat eläneet tutkitussa ajassa. Opinnäytetyömme tarkoituksena ei ollut tuottaa faktatietoa historiasta vaan yksityisten henkilöiden subjektiivisia kokemuksia ja näkemyksiä heidän omasta elämästään.

Tärkein kirjallinen tietoperusta oli Helsingin sairaanhoito-opiston vaiheita sata vuotta -kirja, jota käytimme historiaosuutta kirjoittaessamme. Kyseisen teoksen valitsimme lähteeksemme, sillä sen sisältö linkittyy vahvasti opinnäytetyömme aiheeseen. Kirjaa hyödynsimme kirjoittaessamme sairaanhoito-opintojen historiasta Suomessa sekä Helsingin sairaanhoito-opiston vaiheista Tukholmankadun toimipisteessä. Edellä mainitun kirjan lisäksi etsimme kirjallista tietoperustaa tekemällä tiedonhakua eri tietokannoissa. Tiedonhaut keräsimme taulukkoon, joka löytyy liitteestä 1. Liitteeseen 2 olemme keränneet Medic -tietokannasta löytämämme hakutulokset. Nämä hakutulokset keräsimme omaan taulukkoonsa, sillä niitä oli runsaasti. Suoranaisesti Tukholmankadun toimipisteeseen linkittyvää materiaalia löytyi niukasti. Lisäksi kävimme myös Metropolian Tukholmankadun toimipisteen kirjastossa tutustumassa Epione -lehtiin sekä sairaanhoidon historiaa koskeviin teoksiin, sillä historiaa kirjoittaessa on tärkeää tutustua myös sekundaarisiin lähteisiin, jotta tutkijalla on taustakäsitys siitä mitä hän lähtee tutkimaan. (Paunonen – Vehviläinen-Julkunen 2006: 195.)

3.5 Haastateltavat

Alla esittelemme lyhyesti neljä haastateltavaamme.

Pirkko Kiianheimo opiskeli sairaanhoitajaksi 1953-1956. Tämän jälkeen Kiianheimo valmistui opettajaksi ja toimi psykiatrisen sairaanhoidon opettajana Tukholmankadulla vuodesta 1972 aina eläköitymiseensä asti, vuoteen 1996.

Riitta Vuopio opiskeli sairaanhoitajaksi 1952-1955, jonka jälkeen hän jatkoi opiskeluaan vielä puoli vuotta jatko-opistossa, jossa hän erikoistui sisätautien sairaanhoitoon. Myöhemmin Vuopio jatkoi opintojaan opettajakoulutuksessa ja toimi sairaanhoidon opettajana Tukholmankadulla.

Leena Pohjakallio opiskeli sairaanhoitajaksi 1960-1962. Hän opiskeli myös terveystieteiksi. Hän on ollut kuusi vuotta Hoitotyön koulutuksen museolla vapaaehtoistyöntekijänä.

Anna-Kaisa Pienimaa opiskeli Helsingin sairaanhoito-opistossa sairaanhoitajaksi 1974–1976. Tämän jälkeen hän valmistui kättilöksi Kättilöopistolta vuonna 1978 ja jatkoi opintojaan opettajakoulutukseen, josta valmistui vuonna 1983. Hän työskenteli Tukholmankadulla vuodesta 1984 vuoteen 1992, jolloin hän aloitti opettajan työt Kättilöopistolla. Vuonna 2009 Pienimaa siirtyi takaisin lehtoriksi Tukholmankadulle kättilökoulutuksen siirtyessä sinne. Pienimaa on toiminut yli kymmenen vuotta kättilötyön koulutuksen vastaavana. Pienimaa toimii Hoitotyön koulutuksen museon vastaavana.

3.6 Työnjako ryhmässä

Perehdyimme kirjalliseen materiaaliin itsenäisesti niin, että jokainen tutustui kaikkeen käytössämme olevaan työllemme merkitykselliseen materiaaliin. Opinnäytetyön jokaisessa vaiheessa teimme kirjallista tuotosta yhdessä.

Haastattelut teimme parityönä niin, että toinen toimi haastattelijana ja toinen kirjoitti haastattelutilanteesta muistiinpanoja. Haastatteluiden litteroinnit teimme yksilötyönä. Liitteessä 3 on nähtävissä työnjako jokaisen haastattelun kohdalla. Haastattelumateriaalien analysoinnin teimme yhdessä.

4 Sairaanhoito-opiston historia

Ennen varsinaisen sairaanhoitajakoulutuksen alkamista sairaanhoitajan työssä maassamme toimivat koulutusta vailla olevat naiset (Havanto 1989: 38). Sairaanhoitajatar-koulutuksen alettua, kouluttamattomat naiset toimivat aluksi rinnakkain koulutettujen kanssa, kunnes koulutuksen tuomat uudistukset saivat maallikkosairaanhoitajat vähitellen vetäytymään pois (Sorvettula 1998: 21).

Suomessa aikaisempina vuosikymmeninä vallinneet olosuhteet toivat tarpeen sairaanhoitajien koulutukselle. Vuosisadan vaihteessa sairaalat kouluttivat sairaanhoitajia lähinnä omiin tarpeisiinsa eikä koulutus ollut keskitettyä, johdonmukaista tai suunniteltu vastaamaan tulevaisuuden tarpeita. Ennen järjestelmällisen sairaanhoitajakoulutuksen aloittamista oli vuonna 1867 aloitettu Helsingin Diakonissalaitoksella diakonissakoulutus, johon sisältyi sairaanhoitajakoulutusta. Sairaanhoido ei kuitenkaan varsinaisesti kuulunut diakonissan toimenkuvaan. Myös entinen ”Suomen yhdistys haavoitettujen ja sairasten sotilasten hoitoa varten”, nykyinen Suomen Punainen Risti, tarjosi 1880-luvulla kuuden viikon mittaista koulutusta, josta osanottaja sai pätevyystodistuksen. Aiemmat harvat koulutetut sairaanhoitajat olivat saaneet oppinsa mm. Ruotsissa. (Havanto 1989: 13; 38-42; Louhimo 1959: 7.) 1930-luvulla koulutusta yhtenäistettiin valtakunnallisesti ja sairaaloiden oma kouluttaminen loppui. Tilalle tuli kahdeksan valtion sairaanhoitajakoulua. (Pesonen 1980: 437.)

Helsingin sairaanhoito-opisto on saanut alkunsa Helsingin yleisen sairaalan kirurgian klinikalla 1.2.1889, jolloin aloitettiin ensimmäinen järjestelmällinen, kuusi kuukautta kestänyt, ruotsinkielinen sairaanhoitajakoulutus (Havanto 1989: 12). Sorvettulan (1998: 64) mukaan ensimmäinen järjestelmällinen sairaanhoitajakoulutus perustettiin Helsingin yleisessä sairaalassa järjestetyn koulutuksen jatkoksi. Helsingin sairaanhoito-opiston ensimmäiselle, niin kutsutulle Kirurgin kurssille, osallistui kymmenen sairaanhoitajataroppilasta. Oppilaiden määrä vuosien saatossa kasvoi esimerkiksi sairaanhoitajien määrän tarpeen kasvaessa. (Havanto 1989: 28.) 1891 opetus muuttui yksivuotiseksi ja opetuskielenä oli sekä suomi että ruotsi. Vuodesta 1947 eteenpäin Helsingin sairaanhoito-opiston opetuskielenä on toiminut suomi. (Havanto 1989: 32; 75.) Sairaanhoitajien aktiivisuuden ansiosta perustettiin Suomen sairaanhoitajayhdistys vuonna 1898, jonka panostuksen vuoksi koulutusta pidennettiin puolitoistavuotiseksi ja myöhemmin kolmevuotiseksi vuonna 1919. (Louhimo 1959: 8.) Nykyään sairaanhoitajakoulutus on kestoaltaan 3,5 vuotta ja koulutus on korkeakoulutasoista.

Vuonna 1889 alkunsa saanut Helsingin sairaanhoito-opisto muutti useita kertoja ympäri Helsinkiä, ennen lopullista sijoittumistaan Tukholmankatu 10:een. Sairaanhoito-opiston rakennusta alettiin rakentaa 1930-luvun loppupuolella ja se valmistui vuonna 1940, mutta muutto koulurakennukseen viivästyi rakennuksen toimittua Suomen Punaisen Ristin invalidisairaalaan vuosina 1940–47. Helsingin sairaanhoito-oppilaitos sai rakennuksesta käyttöönsä puolet vuonna 1946, toisen puolen jäädessä edelleen sairaalan käyttöön. Myöhemmin koko koulurakennus siirtyi sairaanhoito-opiston käyttöön. Rakennuksen osoite on vuosien saatossa vaihtunut sen ollessa ensin Munkkiniemenkatu 7 ja lopulta Tukholmankatu 10. (Havanto 1989: 68–69; 223.)

Ensimmäinen oppilaskoti perustettiin vuonna 1899 Suomen Sairaanhoitajataryhdistyksen toimesta. Oppilaskodin perustamiseen ajoi yhdistyksen jäsenten omakohtaiset kokemukset oppilaiden pitkistä työpäivistä, tiheistä yövalvonnoista ja niiden jälkeisistä liian lyhyistä lepoajoista sekä huonosta ravitsemuksesta. Florence Nightingalen ajatusten perusteella päätettiin tarjota jokaiselle yhtäläinen oikeus asumiseen ja oppilaskodin eduista nauttimiseen. Nightingale korosti oppilaskodin tärkeyttä ja tarpeellisuutta sairaanhoito-oppilaiden koulutuksessa sen sosiaalisen kasvatuksellisuuden vuoksi. Oppilaskodilla oli oma johtajatar, joka vastasi oppilaiden huolenpidosta, kurista ja opastuksesta. Myös oppilaskoti joutui sairaanhoito-opiston tavoin muuttamaan useita kertoja ennen kuin päätyi Tukholmankatu 10:een vuonna 1946. (Havanto 1989: 220–221.) Oppilaskoti tarjosi oppilaille asumispaikan sekä täyden ylläpidon koko opintojen ajaksi. Vuonna 1968 säädettiin laki ja asetus, jonka mukaan oppilailta tuli periä korvaus asumisesta ja aterioista. (Havanto 1989: 224; 226.) 1970-luvulla oppilaskodin tiloissa toimi oppilas-asuntola (Pienimaa 2013).

5 Oppilaiden tarinat

”Tämä kasvatus yhdessäoloon, se tuli kyllä hyvin esille. Kyllähän siinä hioutui monella tavalla monenlaista eri luonnetta yhteen. Joskus otettiin yhteenkin joissakin asioissa, mutta ei ne olleet mitään vakavia. Se kyllä kasvatti.”
Pirkko Kiianheimo

5.1 Sairaanhoito-opiskelu

Anna-Kaisa Pienimaa kertoi ensisijaisen syyn sairaanhoito-opiskeluun hakeutumiseen olleen se, että tänne oli helppo tulla, sillä täällä oli asunto valmiina. Lisäksi valintaan

painoi myös se, että hän oli saanut sairaanhoitajaäidiltään positiivisen ja lämpimän kuvan sairaanhoitajan ammatista. Pirkko Kiianheimo kuuli koulutoveriltaan sairaanhoitajakoulutuksesta ja päätti hakea opiskelemaan. Leena Pohjakallio sekä Riitta Vuopio kokivat sairaanhoitajan ammatin olleen haave, kutsumusammatti.

”Mä olin partiolainen ja siinä jouduin sitten noita ensiapukursseja suorittamaan ja minusta tuntui, että kyllä tää on ihan hyvä, hyvä juttu.”
Riitta Vuopio

Pohjakallio ei vielä 15-vuotiaana olisi ajatellutkaan hakevansa sairaanhoitajakoulutukseen. Myöhemmin hän oli kaksi kesää kesätöissä Tukholmalaisessa vanhainkodissa ja sen jälkeen hän tiesi haluavansa sairaanhoitajaksi.

Pääsykokeet olivat kaikilla kolmella vuosikymmenellä kaksipäiväiset. 1960- ja -70-lukujen pääsykokeet muistuttivat hyvin paljon toisiaan, sillä molempina vuosikymmeninä pääsykokeet sisälsivät haastatteluosuuksia, psykologisia testejä sekä erinäisiä piirros- ja laskutehtäviä. Pääsykoetilaisuus sisälsi myös lääkärintarkastuksen, jossa tarkastettiin, oliko hakija terveydentilaltaan alalle soveltuva. Erilaisten testien lisäksi 1950-luvun haastateltavat muistavat elävästi matkalaukkutestin.

”Ainoa mikä mulla on jäänyt konkreettisesti mieleen, oli se, että piti pakata matkalaukku. Annettiin ohje, että on äiti, joka lähtee lapsensa kanssa Kuopiosta Helsinkiin junalla. ”Pakatkaa nämä tavarat tähän matkalaukkuun.” Siinä testattiin miten käytännöllinen on, että paneeko päällimmäiseksi ne mitä matkan aikana tarvitsee vai paneeko ne alimmaiseksi.”
Pirkko Kiianheimo

Kiianheimo muistelee, että koulutukseen vaadittiin 19–30 vuoden ikää. Pääsykokeisiin valittiin todistuksen perusteella ja suurin osa oppilaista oli ylioppilaita, vaikka se ei kuitenkaan ollut lakipohjainen pääsyvaatimus. Kiianheimo kertoo, että hänen opintojensa päätyttyä, sairaanhoito-opiston omaksi vaatimukseksi tuli lakipohjasta huolimatta ylioppilastutkinto.

Valinnasta sairaanhoitajakoulutukseen ilmoitettiin kirjeitse. Lisäksi Vuopion ja Pohjakallion mukaan nimet julkaistiin myös sanomalehdessä. Valintakirjeessä oli ohje, kuinka koulun aloitukseen tulisi valmistautua. 1950-luvulla mukaan tuli ottaa aamutakki, voimisteluvaatteet sekä nimikoituja pyykkipusseja. 1960-luvulla pyykkipussien lisäksi piti tehdä käsinepussi ja neuloa villatakki. Ennen koulun alkua tuli lukea ravitsemusoppia ja psykologian kirja, Arvo Lehtovaaran Sielutiede. Ohjeiden mukaan oppilaat hankkivat oppikirjasarjan, joka oli sitten valmiina koko opiskelujalle. 1970-luvulla piti ostaa kolme sairaanhoitajanpukua valmiiksi sekä mukana tuli kirjalista käytössä olevista kirjoista.

”Ja mehän tehtiin niin kuin kaikki varmasti tekevät, että innoissaan hankkivat hirveän määrän kirjoja ensimmäisellä lukukaudella ja sitten vähän viisastuin, että jälkikäteen hankin vaan ne keskeiset kirjat. Mutta kyllä me ostettiin paljon kirjoja, ja tietysti, kun tuota oppimateriaalia ei muuten ollut kovin paljon.”
Anna-Kaisa Pienimaa

Sairaanhoitajaopintoihin läheiset suhtautuivat pääasiassa hyvin. Vanhemmat halusivat tukea tyttäriään heidän valitsemallaan tiellä. Leena Pohjakallion isä olisi halunnut Leenasta opettajan, mutta hän ei kuitenkaan koskaan erityisemmin huomauttanut tyttärensä ammatinvalinnasta. Anna-Kaisa Pienimaan isä oli mielissään, kun tyttären valinta johti ammattiin, eikä koulutusaika ollut kovin pitkä. Pienimaa kertoo isänsä olleen sitä mieltä, että edessä oli varmat ansiot, *”jos ei niin leveä leipä, niin kuitenkin töitä tiedossa.”* Lisäksi tyytyväisyyttä vanhemmissa herätti se, että hän lähti seuraamaan äitinsä jalanjalkia.

Ensimmäinen päivä Tukholmankadulla oli niin sanottu perehtymispäivä, jolloin tutustuttiin rakennukseen, oppilaskotiin ja opiskelutovereihin. Riitta Vuopio muistelee, että he kerääntyivät ensin ala-aulaan, jossa johtajatar Aino Durchman sekä oppilaskodin johtajatar Senja Iljanko, *”pitkä komea nainen, ystävällinen nainen”*, toivottivat heidät tervetulleiksi ja neuvoi mihin asettua. *”Sitten meidät vietiin huoneisiin ja siinä me sitten vähän silmäiltiin huonetoverin kanssa toisiamme, että tästä se yhteiselämä sitten alkaa”*, Vuopio kertoo.

Haastateltavat kuvailivat opintojaan hyvin harjoittelupainotteisiksi. Käytännön harjoittelua oli siihen aikaan enemmän kuin nykyään. 1970-luvulla Pienimaan mukaan opinnot olivat jo hyvin nykypäivän kaltaisia. Ensin opiskeltiin sairaanhoidon perustaitoja ja teoriatietoa koululla, jonka jälkeen harjoittelujaksot sairaaloissa alkoivat.

Päivärytmi määräytyi sen mukaan, oliko oppilailla menossa teoria- vai käytännönharjoittelujakso. Kiianheimon mukaan summeri herätti aamuisin kello 5.45 ja 6.15. Hän kertoo, että harjoittelujaksojen aikaan summerin herätys ei kuitenkaan aina riittänyt, sillä toisiin harjoittelupaikkoihin oli pitkä matka ja viikonloppuisin raitiovaunut kulkivat huonosti. Pohjakallio ja Vuopio muistelevat, että valmistavan jakson aikana aamu alkoi siivouksella, joka opetti oppilaille siisteyttä. Tätä oppia tarvittiin sairaalamaailmassa.

”Kotitakeissa menimme pienien sankojen kanssa harjoitusluokkiin ja pyyhimme pölyt kaikista mahdollisista paikoista unohtamatta ”yläpölyjä” ovien päältä. Tämä joskus turhautti, kun olimme kaiken tämän tehneet jokaisena aamuna.”
Leena Pohjakallio

1950- ja -60-luvuilla siivouksen jälkeen aamu jatkui voimistelulla jumppasalissa, jonka jälkeen pukeuduttiin ja menttiin aamupalalle. Myös 1970-luvulla liikunta kuului opintoihin. Pienimaan mukaan he pelasivat muun muassa pesäpalloa Meilahden kentällä sekä ulkoilivat Seurasaaressa. Luennot alkoivat aamupalan jälkeen ja jatkuivat aina ilta-päivään asti. Teoriaopintoihin kuului lääkäreiden pitämiä luentoja, joiden luennoitsijoita Kiianheimo kuvaa erittäin päteviksi: *”Tämmöisiä nuoria, aika eteviä, joista myöhemmin tuli kuuluisia professoreja”*. Pääsääntöisesti iltaluentoja ei ollut. Iltaisin aika käytettiin tentteihin lukuun tai vapaa-aikaa viettäen.

1950-luvulla koulu ei tarjonnut kieliopintoja. Kiianheimo kertoo haastattelussa johtajataren aina painottaneen oppilaita hankkimaan englanninkielen taidon ja tästä syystä moni hakeutui koulun ulkopuolelle opiskelemaan kieliä. Tämä oli kuitenkin lähes mahdotonta sekä vaikeasti järjestettävissä, sillä käytännönjaksoja iltavuoroinen oli paljon. Kiianheimo muistelee ilmoittautuneensa British Counciliin järjestämälle englanninkielen kurssille, jolle hän pystyi osallistumaan vain muutamia kertoja. Suurin osa oppilaista oli kuitenkin ylioppilaita, joten heillä oli kieliopintoja jo jonkin verran taustalla. Lisäksi koulun kirjastossa oli vieraskielisiä julkaisuja, joita oppilaat pystyivät hyödyntämään. Ansiotyössä ei pääsääntöisesti käyty opiskelun ohella vaan keskityttiin opintoihin.

Oppimateriaaleina käytettiin oppikirjojen lisäksi muistiinpanoja, joita kirjoitettiin ahkerasti. Pienimaa muistelee erään lääkäriluennoitsijan kerran vitsailleen opiskelijoille: *”Kun sairaanhoitajaopiskelijoille sanoo hyvää huomenta, niin he kirjoittavat senkin ylös.”* Materiaalit tuli hankkia itse. 1950- ja 1960-luvuilla hankittiin oppimateriaalina koko kirjasarja, mutta 1970-luvulla kirjojen hankinta oli jo enemmän oppilaan oman harkinnan varassa.

Luennot tentittiin. Vuopio kertoo, että jaksojen jälkeen käytiin keskusteluja oppilaskodin johtajatar Senja Iljankon kanssa. Lisäksi jokaisen jakson jälkeen oppilaat saivat todistuksen, jossa erilaisilla adjektiiveilla arvioitiin oppilaan olemusta, työtapaa sekä menestystä. Arviointi merkittiin väreillä.

”Jos meni kaikki hyvin, siihen pantiin sininen viiva alle tai sitten jos oli huonosti, niin punainen viiva. Siitä näki heti oliko enemmän sinistä tai punaista. Ja minä kun olin tosiaan partiolainen, niin siinä oli muistaakseni ihan peräkkäin ahkera, kohtelias ja huomaavainen. Ja mä aina ensimmäiseksi katsoin et olinko minä noudattanut partiolakia. Oli nimittäin myöskin partion laeissa, että partiolainen on ahkera, kohtelias ja huomaavainen.”

Riitta Vuopio

Kaikilla vuosikymmenillä opiskelu oli hyvin harjoittelupainotteista. 1950-luvulla koulu alkoi neljän kuukauden valmistavalla jaksolla koululla. Kiianheimo kertoo tämän ajan olleen niin kutsuttu koeaika, jonka aikana katsottiin onko oppilas soveltuva alalle. Jos oppilas ei soveltunut alalle, häntä kehoitettiin lopettamaan opinnot valmistavan koulun jälkeen. Keskeyttäminen oli kuitenkin ilmeisimmin melko harvinaista. Vuopion mukaan jakson jälkeen oppilaat saivat oppilasmerkin, jossa oli valkoinen ruusu sinisen apilan keskellä, ja myssyihinsä he saivat ensimmäisen ”natsansa”. (”Natsasta” lisää tietoa luvussa 5.5.1) Kaikissa haastatteluissa nousi esille, että alkuvaiheessa oli teoria- ja käytännönopiskelua koululla. 1950- ja -60-luvuilla näiden lisäksi käytiin myös tutustumassa sairaalassa käytännön työhön. Kaikilla vuosikymmenillä opinnot jatkuivat sisätautien ja kirurgisen sairaanhoidon opinnoilla, joihin sisältyi käytännönharjoittelujaksoja. Vuopio muistelee kirurgisen osaston pitkiä käytäviä: *”Välillä tuntui kuin olisi Florence Nightingale lyhdyn kanssa menemässä käytäviä pitkin”*. 1950- ja -60-luvuilla silmä-, korva- ja ihotautien harjoittelujaksot olivat erikseen. 1950-luvulla oppilaan tuli valita halusiko silmä- vai korvaharjoittelujaksolle, sillä molempiin ei ollut mahdollista osallistua. Ihotautienharjoittelujakso kuului kaikille. 1970-luvulla edellä mainitut ja lisäksi sukupuolitautien jakso sisältyivät noin viikonmittaisina opintokäynninomaisina jaksoina kirurgian harjoitteluun. Pienimaa muistelee erityistä sattumaa silmätautiosastolla silmäleikkauksessa:

”Se on ainut kerta, kun mä olen pyörtnyt opiskelijana, yleensä missään tilanteessa mä en ole ollut millään lailla arka veren näkemiselle enkä muulle. Mutta jotenkin kun se potilaan pää oli peitetty ihan kokonaan muuten paitsi, että oli se reikäliina ja sitten oli se silmä auki, joka oli levitetty levittimillä, että päästäisiin tekemään. Oli kirkas valo ja se silmä hohti sieltä vihreitten liinon keskeltä ja mä sitä tuijotin aikani ja sitten yhtäkkiä kaikki oli vaan pimeätä.”
Anna-Kaisa Pienimaa

Naistentautien hoitotyö ja synnytysaliharjoittelut tulivat seuraavana ja 1970-luvulla tässä vaiheessa harjoiteltiin myös äitiyshuoltotyötä neuvolassa sekä kodinterveydenhuoltoa kotisairaanhoidossa. Nämä viimeisimpänä mainitut olivat 1950- ja -60-luvun opinnoissa sijoitettuna myöhempään vaiheeseen. Lasten hoitotyön ja lastentautien, eli terveen ja sairaan lapsen, hoitotyön sekä psykiatrisen sairaanhoidon harjoittelut seurasivat edellä mainittuja harjoitteluja. Käytännön harjoittelujaksoilla oppilaat olivat niin sanotusti työvoimaa ja heillä oli paljon vastuuta. Pohjakallio muistelee Lastenlinnassa harjoittelujaksolla joutuneensa yksin hoitamaan neljän imeväisikäisen huonosti syövän lapsen syötöt muiden tarkkaillessa oppilaan selviytymistä ikkunasta. Hän kertoo, että apua oli vaikeasti saatavilla ja tuli tunne, ettei hallinnut tilannetta. Jo ensimmäisenä vuotena Kiianheimo muistelee oppilaiden joutuneen valvomaan yksin suurella kirurgi-

sella osastolla. Jos ongelmia ilmeni, tuli niistä ilmoittaa yölihoitajalle. Kiianheimo toteaa vastuun olleen suuri ja taitojen vielä siinä vaiheessa riittämättömät, mutta onneksi sitä ei vielä silloin osannut itse ymmärtää. Vaikka harjoittelujaksot olivat oppilaille raskaita ja vastuullisia, mukaan mahtui mukaviakin hetkiä. Vuopio muistelee esimerkiksi yövalvojana ollessaan pelanneensa potilaana olleiden ulkomaalaisten opiskelijapoikien kanssa korttia.

Harjoittelujaksoilla suhtauduttiin oppilaisiin eri tavoin. Esimerkiksi Pohjakallio muistelee erään klinikan olleen epämiellyttävä paikka, sillä siellä tuli tunne, ettei oppilaista tykätty lainkaan. Hierarkia tuli vahvasti esiin niin sairaalamailmassa kuin koulussakin. Osastolla oppilaat olivat neitejä eikä osastolla tai koululla henkilökuntaa sinuteltu, kertoo Kiianheimo. Harjoittelupaikoissa oppilaiden viihtyvyys vaihteli. Naistentautien osastolla oli Vuopion mukaan hyvin tiukka osastonhoitaja. Vuopio kertoo pitäneensä mukana pientä sinikantista vihkoa, johon hän merkitsi muun muassa määräyksiä, jotta hän muisti kaiken, mitä piti tehdä. Psykiatrian jaksolla Lapinlahden sairaalan miesten suljetulla osastolla ollessaan Pohjakallio muistelee ilmapiirin olleen erityisen leppoisa henkilökunnan ja oppilaiden välillä.

”Siellä muun muassa illalla mies mielisairaanhoitajat paistoi pannukakkua ja me mentiin vaatehuoneeseen syömään sitä. Se oli tietenkin oppilaalle juhlaa, kun suhtauduttiin niin kuin muihinkin työtovereihin. Siellä opiskelijaa arvostettiin ihan henkilökuntaan kuuluvana.”

Leena Pohjakallio

Opintoihin kuului myös leikkaussalijakso. 1970-luvulla oli lisäksi syventävä hallinnollinen jakso, jonka Pienimaa suoritti Naistenklinikalla. Tässä harjoittelussa sairaanhoitajan työtä seurattiin enemmänkin osastonhoitajan näkökulmasta. 1970-luvulla opintoihin oli lisätty myös teho-osaston sekä päivystyspoliklinikan jaksot.

Leena Pohjakallio kertoo, osastolla pidettäneiden harjoittelujaksojen aikana osastotunteja, joihin oppilaat valmistelivat esimerkiksi tiettyyn sairauteen kuuluvia esityksiä. Osastotunnilla oli mukana opettaja ja kaikki sen osaston oppilaat. Näin pystyttiin syventämään perusteellisemmin eri aiheisiin. Kiianheimon ja Vuopion mukaan myös lääkärit pitivät luentoja sairaaloilla harjoittelujaksojen aikana. Kiianheimo muistelee toisinaan joutuneensa yövuoron jälkeen tulemaan päivisin luennolle. Joskus se tuntui raskaalta, mutta oppimista tapahtui paljon.

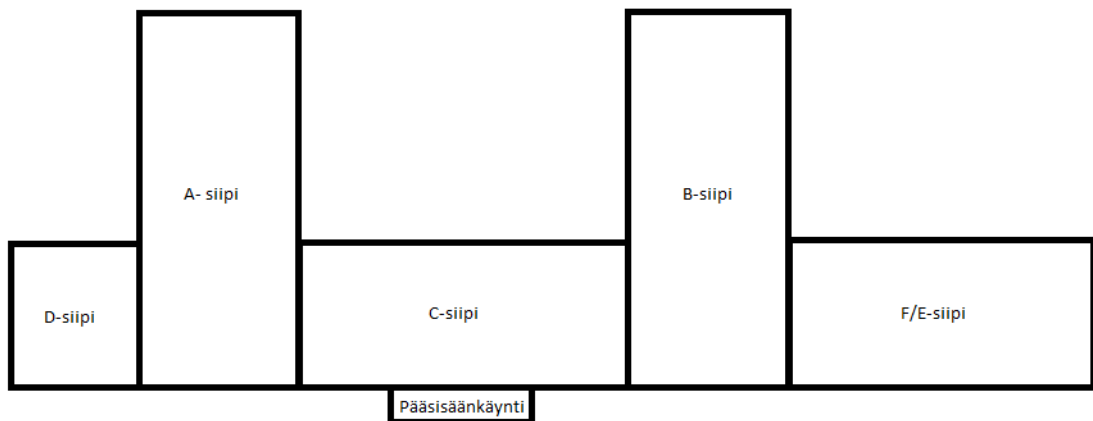
5.2 Tukholmankatu 10

Kuvio 4. Kuva Helsingin sairaanhoito-opistosta. (Hoitotyön koulutuksen museon kokoelmat.)

Koulurakennus (kuvio 4.) valmistui vuonna 1940. Sen suunnitteli Uno Ullberg ja sisustuksen arkkitehtinä toimi Elli Ruuth. Koska rakennus valmistui sodan aikana, Helsingin sairaanhoito-opisto aloitti muuttoaan rakennukseen vasta vuodesta 1946. (Havanto 1989: 34.)

Tukholmankadun toimipistettä pidettiin arvostettuna ja kunnioitusta herättävänä paikana niin oppilaiden kuin ulkopuolistenkin mielestä. Haastateltavat kertovat rakennuksen olleen siisti, kaunis ja turvallinen paikka, johon vanhemmat uskalsivat mielellään päästää lapsensa opiskelemaan ja asumaan. Eri sijaintien hahmottamisen helpottamiseksi työtämme luettaessa, olemme lisänneet pohjakuvan rakennuksesta (kuvio 5.).

Kuvio 5. Tässä kuviossa näkyy A–F -siipien sijainnit Tukholmankatu 10:n rakennuksessa. Pohjakuva on suuntaa-antava, ei mittakaavassa (Jaana Tankkala ja Tia Tevilin).

Tukholmankadulta pääsisäänkäynnistä sisään, rakennuksen aulaan, astuttaessa keskus sijaitti heti oikealla. Keskuksenhoitaja oli erittäin tärkeä henkilö. Kiianheimo kertoo hoitajan olleen vuosikymmeniä tunnettu äänestään, *”hän oli itse herttaisuus”*. Vieraat ilmoittautuivat keskuksenhoitajalle vierailulle tullessaan, joka ilmoitti oppilaalle, että vieraat on haettavissa ala-aulasta. Pohjakallio kertoo jokaisen oppilaan olleen vuorollaan kerrosjärjestäjä, joka ilmoitti iltaisin keskuksenhoitajalle kuka on paikalla ja kuka missäkin. Keskuksen tulo kaikki puhelut, josta ne yhdistettiin kerroksiin. Posti tuli aulaan olleisiin lokerikkoihin, joissa luki asuinhuoneen numero. Aulaan oli puhelinkoppeja, joista oppilaat pystyivät soittamaan talon ulkopuolelle. Sisäovesta katsottuna vasemmalle lähtevällä käytävällä, vasemmalla puolella, nykyisen oppilaskahvilan tiloissa, sijaitti ruokasali. 1950-luvulla ruokasalin ovella oli koppi, johon ojennettiin ruokalipukkeet Gerberokseksi kutsutulle henkilölle. Ruokailu oli ilmaista. 1960-luvulla ei ollut enää omaa ”Gerberosta”, vaan ruokalipukkeet laitettiin ruokasalin ovella olleeseen piikkiin. Talo tarjosi täyden ylläpidon, myös aamu ja iltapalat huolimatta siitä oliko oppilas harjoittelujaksolla vai ei. Tällöin ruuat tarjottiin joko normaalia aikaisemmin tai myöhemmin.

Käytävää eteenpäin jatkettaessa, A-siiven päädyssä, ensimmäisessä kerroksessa sijaitti liikunta- ja juhlasali nykyisen D-auditorion tiloissa. Liikuntasalissa 1950–60-luvuilla oppilaat kävivät voimistelemassa aamuisin ennen aamupalalle menoa. Liikuntasalin kanssa samalla käytävällä oli 1970-luvulla oppilaskanttiini.

Aulasta oikealle kääntyessä, B-siiven ensimmäisessä kerroksessa, nykyisen museon tiloissa, sijaitti terveydenhuolto-osasto, niin kutsuttu Terho. 1970-luvulla Pienimaan mukaan siellä työskenteli kaksi hoitajaa sekä lääkäri, joka vastaanotti oppilaita tiettyinä päivinä viikossa. Oppilaat eivät saaneet sairastaa omissa kerroksissa, vaan heidän tuli

sairastaa potilasosastolla, Terhossa, kertoo Kiianheimo. 1970-luvulla tämä käytäntö oli jo muuttunut.

”Sen muistan kun sairastuin influenssaan opiskeluaikana. Siitä piti ilmoittaa sitten opettajalle ja opettaja oli yhteydessä terveydenhuoltoon. Kun sairastin siellä huoneessa, olinkohan korkeassa kuumeessa, niin täältä tuli sitten sairaanhoitaja mua katsomaan, että miten voin. Ja toi mulle ruokaa sinne huoneeseen, ja puhtaata vuodevaatteet.”

Anna-Kaisa Pienimaa

Terhon vieressä sijaitsi auditorio, joka on käytössä vielä nykypäivänäkin. Siellä pidettiin jo siihen aikaan erilaisia luentoja oppilaille.

B-siiven kellarikerroksessa sijaitsivat sauna ja peseytymistilat. Myös pesutuvat sijaitsivat kellarikerroksessa. Pyykki laitettiin pyykkikuiluja pitkin koulun pesulaan, jossa se pestiin oppilaiden puolesta. Vuopio kertoo heidän menneen hisseillä kellarikerrokseen, jonka käytävää pitkin oppilaat kulkivat A-siivessä sijaitsevaan voimistelusaliiin, eihän ollut suotavaa tulla nähdyksi voimisteluvaatteissa.

Kirjasto ja lukusalit sijaitsivat toisessa kerroksessa. Kirjasto oli Kiianheimon mukaan hyvin monipuolinen ja siellä vietettiin vapaa-aikaa lueskellen erilaisia julkaisuja. Lukusalin ikkunat olivat sisäpihalle päin. Nykyään kirjasto sijaitsee rakennuksen E-siivessä, jossa on aiemmin sijainnut opettajien asuntoja.

Luokkatilat sijaitsivat C-käytävällä toisessa kerroksessa. Vuopio muistelee kemian luokan sijainneen käytävän A-siiven päädyssä. Luokkatila on nykypäivänäkin vielä entisessä muodossaan, auditoriomainen, nousevine penkkirivistöineen.

Kolmannessa kerroksessa luokkakäytävän yllä sijaitsi Mannerheim-sali, joka vielä nykyäänkin on paikallaan. Sali on pääpiirteittäin pysynyt entisellään, pieniä ajan tuomia muutoksia lukuun ottamatta. Pohjakallio kertoo salin olleen aikanaan ”juhlahuone”. Mannerheim-salissa oli oma kerroshoitajansa. 1950-luvulla kerroshoitajia kutsuttiin sairaala-apulaisiksi.

”Oli hyvin tiukka sairaala-apulainen tuossa Mannerheim-salissa. Me kurkittiin aina, et näkykö, ja sit uskallettiin just ja just juosta sen läpi, jos piti päästä toiseen siipeen”

Riitta Vuopio

A- ja B-siipien torneissa sijaitsivat 1950- ja -60-luvuilla oppilaskodin huoneet ja 1970-luvulla oppilasasuntola. Jokaisessa kerroksessa oli oppilashuoneita, yhteinen keittiö sekä 1960-luvun haastateltava muistelee kerroksen päädyssä olleen tupakkahuone.

Pohjakallio kertoo, että tupakkahuoneita sai käyttää vierailuhuoneina vieraiden saapuessa oppilaskotiin. Jokaisesta kerroksesta löytyi lasiovinen tupakkahuone. Oppilaiden asuinhuoneissa ei saanut tupakoida. Vieraita sai lisäksi tavata seurusteluhuoneissa, joita löytyi muun muassa Mannerheim-salin edestä, näissä seurusteluhuoneissa oli puuovet. Seurusteluhuoneet tuli varata etukäteen.

Vuopion mukaan koulusta löytyi myös hiljainen huone, jossa oli raamattu sekä krusifiksi ja siellä sai hiljentyä rauhassa.

5.3 Oppilaskoti ja sosiaalinen elämä

”Puututtiin kyllä aika pitkälle yksityiselämään ja huvittavaa oli esimerkiksi tämä meidän johtajatar, siihen aikaan Aino Durchman. Hänhän on kuuluisa. Sanoi siten, että hän ei voi ymmärtää, että tyttöopiskelijat yliopistossa asuvat jossain domuksen kaltaisessa paikassa, jossa ei kukaan heistä huolehdi. Se oli hänelle kauhistus. Täällä huolehditaan niin hyvin kaikesta ja sitten nimenomaan tämä kontrolli, että ei nyt ihan missä tahansa olla.”
Pirkko Kiiänheimo

Jokaisessa kerroksessa oli pääasiassa kahden hengen huoneita ja lisäksi muutamia yhden hengen huoneita. Saman kurssin oppilaat pyrittiin majoittamaan samaan kerrokseen. Huoneet jaettiin aakkosittain ja mikäli kurssilaiset eivät mahtuneet yhteen kerrokseen, aakkosten loppupää sijoittui eri kerrokseen. Valmistavan jakson jälkeen oli Kiiänheimon mukaan mahdollisuus toivoa huonetoveria, ja pieniä yksittäisiä muutoksia saattoi huonejärjestykseen tulla.

Kerroskoneet vastasivat kerrosten yleisestä siisteydestä ja oppilashuoneiden lattioiden pesusta. Oppilaille tuotiin puhtaat lakanat ja heidän tuli itse sijoittaa vuoteensa ja pyyhkiä huoneen pölyt. Vuopio kertoo kerroskoneiden ottaneen oppilaat kuin omiksi lapsikseen.

”Kyllähän kahdessa ja puolessa vuodessa nyt oppi tuntemaan ja tietämään, että kenen sukat ne nyt roikkuu taas väärässä paikassa.”
Riitta Vuopio

Vieraita ei saanut viedä huoneisiin, varsinkaan miesvieraita. Sääntöä perusteltiin Pohjakallion mukaan muun muassa sillä, ettei kotonakaan miesvieraita viety omiin huoneisiin ja oppilaskodissa joku oppilas saattoi kulkea esimerkiksi pyjamassa tai aamutakis-

sa. Kiianheimo kertoo koulussa liikkuneen huhuja siitä, että monenlaisia vieraita oli viety omiin huoneisiin ja pois lähtiessään he olivat seikkailleet ympäri rakennusta päätäkseen ulos. 1950-luvulla huoneisiin tehtiin yllätystarkastuksia, joissa Kiianheimon mukaan päivystävä opettaja tuli koputtamatta tarkastamaan, onko huoneessa ylimääräisiä henkilöitä. Leena Pohjakallio kertoo kerrasta, jolloin hänen kurssitoverinsa oli tuonut poikaystävänsä huoneeseen:

”Saappaista oli jäänyt musta jälki. Seuraavana aamuna kun tämä kerroshoitaja neiti Q tuli ja rupesi tenttaamaan häntä, että mitä mustia jälkiä teidän lattiassa on. Hätäpäissään tämä kurssitoverini kertoi, että hän oli eilen monot jalassa ja siitä jäi musta jälki.”

Jokaisessa kerroksessa oli keittiö, johon oppilaat usein kokoontuivat vapaa-aikaa viettämään. Keittiö oli pieni ja istumatilaa oli rajoitetusti. Näin ollen oppilaat Kiianheimon mukaan istuivatkin usein pitkän pöydän päällä. Keittiö oli oppilaskodin sosiaalisen elämän keskiö, oppilaskodin sydän. Pohjakallio muistelee kuinka keittiöön kokoonnuttiin harjoittelupäivien jälkeen keskustelemaan kuluneesta päivästä. (Kuvio 6.) ”*Se oli pieni terapiatuokio*”, sanoo Pohjakallio.

Kuvio 6. Kuvassa oppilastytöt ovat kokoontuneet keittiöön (Hoitotyön koulutuksen museon koelmat.) (Kuvan henkilöt eivät liity haastateltaviin.)

Keittiössä oli jokaisella oppilaalla oma lokerikko, jossa sai säilyttää omaa kahvipannuaan, -kuppiaan sekä -pakettiaan. Keittiössä leivottiin ja nautittiin kotoa tuotuja leivonnaisia kahvin kera.

”Se oli oikeastaan vielä vähän pula-aikaa, koska minä muistan, että kun me tulimme tänne, kahvi oli kortilla. Oli ne kupongit oltava. Sai määrätyn määrän kahvia sitten täällä. Täällä jaettiin semmoista kuin Alftan-kahvipaketti. Minä muistan sen aina, en yhtään tiedä, mikä firma se oli. En ollut missään tätä Alftania kuullut, mutta täällä meillä oli aina Alftan-kahvipaketti sitten. Ihan kuin se olisi ollut vain yksi paketti kuukaudessa, siitä en ole ihan varma.”

Pirkko Kiianheimo

Keittiössä oli taulu (Kuvio 7.) johon merkittiin erivärisin lapuin kuka oli paikalla ja kuka missäkin. Kerroksen ainoa puhelin löytyi myös keittiöstä ja siihen vastaamiseen hoitivat pääsääntöisesti lähimpänä keittiötä asuvat oppilaat.

”Voitte kuvitella mitä se oli, kun oli kolmekymmentäkuusi tyttöä ja yksi puhelin. Puheluita tuli aika paljon, sieltä sitten huudettiin, että kenelle on puhelu, että oletko kotona tai taulusta näki oliko kotona. Jos ei ollut paikalla, niin oli tuo tärkeä vihko, johon merkittiin, minkälainen ääni tai kuka oli soittanut. Oliko lähettänyt terveisitä ja oliko luvannut soittaa uudestaan.”

Leena Pohjakallio

Kuvio 7. Kuva Hoitotyönkoulutuksen museosta löytyvästä läsnäolotaulusta (Pauliina Repo 2013).

Oppilaskodissa oli tiukat säännöt ja elämä oli hyvin järjestelmällistä. Oppilailta oli tiukat kotiintuloajat, joita tuli noudattaa. Internaattiaikana oppilaiden kotiintuloaika arkisin oli

kello 23 kahta vapaa-illaa lukuun ottamatta, jolloin kotona (oppilaskodissa) tuli olla puoleen yöhön mennessä. Viikonloppuisin oppilaskodissa tuli olla viimeistään kello yksi. Pohjakallion mukaan he saivat viettää vapaapäiviä edeltävät yöt kotona vanhempiensa luona. Hän kertoo, että oli mahdollisuus luvan kanssa tulla myöhemmin oppilaskotiin, jolloin tuli soittaa Mäntytien puhelinkioskista sairausosaston valvovalle hoitajalle. Valvova hoitaja tuli sitten päästämään oppilaan sisälle. Kotiintuloaikojen noudattamatta jättämisestä seurasi puhuttelu.

”Minä olin jo vanhempi oppilas ja sitten me oltiin tuolla maalla. Bussi ei tullutkaan, niin minä en ehtinyt kahdeksitoista tähän, vaan viisitoista yli. Minä että mitähän minä nyt teen, minä en pääse minnekään sisälle. Siihen aikaan tuossa E-siivessä asui opettajia ja sieltä tuli joku ruotsalaisen koulun opettaja jostain juhlimasta. Se sanoi, että ”voi pikku raukka, etkö sinä pääse sisälle, tule tätä meidän kautta minä päästän sinut” ja minä pääsin tuolta opettajien siivestä tänne. Mutta seuraavana aamuna tietysti oli puhuttelu, eikö noin vanha oppilas vielä tiedä sääntöjä.”
Pirkko Kiianheimo

1970-luvulla oppilasasuntolan aikaan liikkuminen oli vapaata ja jokaisella oppilaalla oli oma avain alaoveen. Tuohon aikaan liikkumista ei seurattu ja oppilaat saivat halutesaan olla yönkin pois oppilasasuntolasta ilman, että kukaan sitä millään tavalla kontrolloi. Oppilasasuntolassa asuminen oli maksullista, Pienimaan mukaan kuitenkin hyvin edullista. Opintoja oli mahdollisuus tarvittaessa rahoittaa opintolainalla.

Kotiintuloaikojen lisäksi sääntönä oli, että käyttäytymisen tuli olla hillittyä ja pukeutumisen siistää.

”Minä muistan hyvin, kun oltiin ihan alkuvaiheessa, tammikuussa varmaan, minun huonetoverini kanssa meillä oli semmoiset Schollin puukengät, joita me käytettiin täällä huoneissa. Kerran me lähdettiin tuonne ala-aulaan kävelemään niillä, niin oppilaskodin johtajatar tuli huomauttamaan siitä, että täällä pitää olla asiallisesti pukeutunut.”
Leena Pohjakallio

1950-luvulla oli tarkkaa, mitä oppilaat vapaa-ajallaan tekivät ja kenen seurassa liikkivat. Vapaa-ajalla liikuttiin ja keksittiin paljon tekemistä. Haastateltavat kertovat käyneensä usein tanssiaisissa ja teatterissa. Kiianheimo muistelee käyneensä paljon konserteissa vapaa-ajallaan. Myös käsitöitä harrastettiin ahkerasti. Vuopio oli mukana muun muassa ompeluseurassa, jossa ommeltiin vuodevaatteita ja pyyhkeitä rajaseudun lapsille ja perheille. Lisäksi hän muistelee heidän esittäneen koulun jumppasalissa Adalmiinan helmi -näytelmän. Aktiviteetteja oli paljon ja yhteistyötä tehtiin muun muassa teekkareiden ja sokean koulun oppilaiden kanssa.

1950-luvun haastateltavat kokivat johtajatar Aino Durchmanin olleen hyvin tarkka siitä, missä oppilaat liikkuvat ja kenen seurassa. Vuopion mukaan Durchman piti oppilaisiaan huolen ”kanaemon” lailla. Mikäli joku oppilaista meni kihloihin, niin Vuopion kuin Kiianheimonkin mukaan, Durchman oli hyvinkin kiinnostunut, minkälainen tuleva sulhanen oli, mistä hän tuli ja mitä teki. Vuopio kertoo Durchmanin halunneen tietää, mihin hänen tyttänsä joutuu, mutta ei hän kuitenkaan mikään niuhottaja ollut. Vuopio muistelee kertaa, jolloin kadettikoululta pyydettiin sairaanhoito-oppilaita tanssiaisiin seuralaisiksi.

”Tuli pyyntö, että voisiko niin ja niin monta kappaletta sairaanhoitajaoppilaita tulla heidän daameiksi. Ja tämä johtajatar Aino Durchman sanoi, ”Ja neidit, te ette ole mitään kappaleita, te ette mene sinne.” Eikä neidit menneet.”
Riitta Vuopio

Pohjakallio muistelee heillä olleen myös samankaltainen tilanne, jossa häntä ja hänen kurssitoveriaan oli pyydetty aliupseerikoululta seuralaiseksi kurssijuhliin. He kuitenkin päättivät, etteivät ole mitään ”tilaustyttöjä”. 1960-luvulla menemisiin ei enää puututtu niin tiukasti. Elämä oppilaskodin ulkopuolella oli hyvinkin vapaata. Huonetoverinsa kanssa Pohjakalliolla oli tapana käydä aina tenttien jälkeen Mannerheimintiellä sijainneessa Mannolan leipomossa ostamassa punssileivokset.

Kuvio 8. Oppilaita viettämässä vapaa-aikaa oppilashuoneessa. (Hoitotyön koulutuksen museon kokoelmat.)

Myös 1970-luvulla oppilaiden välit keskenään olivat läheiset ja vapaa-aikaa vietettiin paljon kurssitovereidensa kanssa. He kävivät ulkona, elokuvissa ja viettivät myös aikaa oppilasasuntolassa. Pienimaan mukaan he järjestivät myyjäisiä Mannerheim-salissa,

joihin he leipoivat pullia, piirakoita ja sämpylöitä. Myyjäisillä he keräsivät kurssilleen rahaa, joilla kustannettiin esimerkiksi valmistujaispäivänä ravintolaillallinen ravintola Saslikissa.

Oppilaat sopeutuivat oppilaskodissa asumiseen pääsääntöisesti hyvin. Pienimaa kertoo olleensa kova ikävöimään ja koulun alkutaipaleen olleen hieman kuoppainen juuri tämän takia. Lähes joka päivä hän soitti äidilleen alakerran puhelinkioskista ikävänsä, koska nuorena tyttönä hän oli ensimmäistä kertaa pois kotoa. Koti-ikävä kuitenkin helpotti ajan kanssa, jonka jälkeen Pienimaa viihtyi koulussa erittäin hyvin. Yhteishenki oppilaiden välillä oli hyvä.

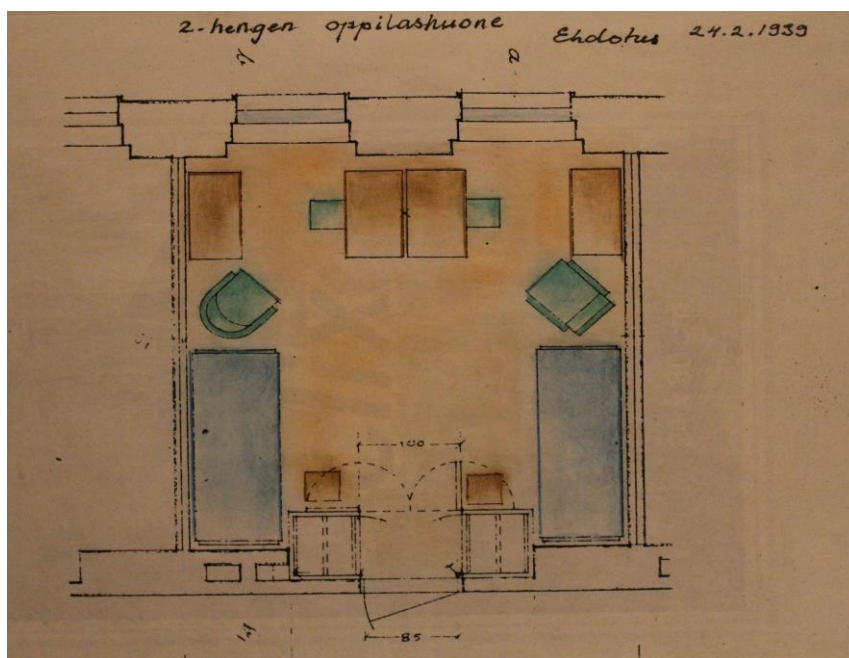
”Me sopeuduttiin hirveän hyvin tällaiseen sisäoppilaitokseen ja siinä oli paljon hyviä ja hauskoja puolia, joita on vieläkin kiva muistella jälkikäteenkin.”
Leena Pohjakallio

Kuvio 9. Laaksoalahden jäällä 14.2.1954. Teekkarit haastoivat ”Kipusiskot” potkukelkka-
kilpailuun. (Riitta Vuopio)

5.4 Oppilaan huone

Hoitotyön koulutuksen museon oppilaan huone on sisustettu alkuperäisillä 1940- ja 1950-lukujen huonekaluilla ja välineillä. Museon oppilaan huone kuvaa sen ajan kahden hengen huoneen sisustusta (Kuvio 9.) (Hoitotyön koulutuksen museo, 2013.) sisältäen kuitenkin vain yhden vuodepaikan. Toiselle seinustalle on kerätty muita oppilaselämään kytkeytyviä tavaroita. Huoneesta löytyy muun muassa tietoa sen ajan oppilaskunnan ja ylioppilaskunnan toiminnasta sekä oppilaiden henkilökohtaisia tavaroita kuten valokuvia, vaatteita sekä radio.

Kuvio 10 Hoitotyön koulutuksen museon oppilaan huoneesta löytyy kahden hengen huoneen pohjaa kuvastava piirros. (Pauliina Repo 2013.)

Haastateltavat kertovat oppilaan huoneen tuovan heille elävästi mieleen opiskeluajan kodin, johon liittyy paljon muistoja. Oppilaan huone oli kalustettu valmiiksi oppilaita varten eikä oppilaiden tarvinnut tuoda mukanaan juurikaan omia tavaroita. Omia tavaroita tuotiin kuitenkin jonkin verran kodikkuutta luomaan, ”*kuin kukkia itselle*”, sanoo Kiianheimo.

Kaikki haastateltavistamme asuivat opiskeluaikanaan kahden hengen huoneissa. Huoneessa oli molemmille omat vuoteet, joihin joku oli saattanut tuoda esimerkiksi oman päiväpeitteen ja Vuopio kertoo tuoneensa kauniin tyynyn. Sängyn vieressä oli yöpöytä sekä yläpuolella hylly (Kuvio 10.). Huoneesta löytyi komero, jossa säilytettiin oppilas-

pukuja. Pohjakallion kertoo komeron olleen niin pieni, ettei sinne mahtunut paljon omia vaatteita kotoa tuotavaksi. Kiianheimo muistelee säilyttäneensä omia vaatteita myös lipaston laatikossa. Lisäksi hän kertoo tehneensä koulutehtäviä oman kirjoituspöydän ääressä, myös huonetoverilla oli oma pöytä. Ikkunaseinällä oli hyllyt, joissa Kiianheimon mukaan he säilyttivät oppikirjojaan. Museon oppilaan huoneen hyllystä löytyy kaksi oppikirjasarjaa, ruskea- ja vihreäkantinen. (Kuvio 10.) Nämä kirjasarjat olivat käytössä oppikirjasarjoina 1950- ja -60-luvuilla.

Kuvio 11. Vasemmalla näkyvät sekä 1950- että -60-lukujen oppikirjasarjat hyllyssä sekä oppilaan itse tuoma radio Hoitotyön koulutuksen museon oppilaan huoneessa. Oikealla on nähtävissä oppilaskodin asuinhuoneen petinurkkaus. (Pauliina Repo 2013.)

Vuopio kertoo heillä olleen huoneessa kellertävät Emma-tuolit ja samaa sävyä olevat verhot. Vuopion huone sijaitsi B-siiven seitsemännessä kerroksessa ja sen ikkunat olivat länteen päin. Huone oli hyvin valoisa ja ilta-aurinko paistoi sinne. Pienimaa toi mukanaan Marimekon verhot. Hän kertoo, että hänen opiskeluaikanaan huoneiden sisäpintoja remontoitiin:

”Meidän asumisaikaan liittyi, että huoneitten seinät maalattiin uudestaan. Muistan sen, että meiltä kysyttiin mielipidettä, siitä kun kesän aikana tehtiin se remonti, että minkä väriset seinät me halutaan. Me tietysti, kun oltiin -70-lukulaisia, ehdotettiin kaikkia räväköitä värejä: tummanvihreää, tummanruskeaa ja tämmöistä -70-lukulaista. Mutta sitten kun me tultiin tänne, oli vaalean persikan väriset seinät. Sen jälkeen kun seinät oli kunnostettu ja laitettu, tuli kielto, että ei saanut seinille ripustaa mitään julisteita eikä muitakaan kuvia.”
Anna-Kaisa Pienimaa

Hoitotyön koulutuksen museo ja sen oppilaan huone sijaitsevat entisen opiskelijoiden terveydenhuolto-osaston tiloissa. Oppilaan huone on rakennettu entiseen potilashuoneeseen eikä näin ollen Kiianheimon mukaan ole saatu aivan samanlaiseksi kuin oppilaskodin huoneet. Oppilaan huoneen kalustus on samanlainen kuin haastateltaviemme aikaan oppilaskodin kalustus oli. Pohjakallio kertoo, että astuessaan oppilaan huoneeseen palautuu hyvin mieleen se, minkälaista elämä silloin oppilaskodissa oli.

5.5 Pukeutuminen

5.5.1 1950-luku

1950-luvulla oppilaspuku oli karjakon puvun värinen, siniharmaa. (Kuvio 11.) Oppilaspukuun kuului mekon lisäksi kaulukset ja myssy. Myssyssä oli ommelraidat, ”natsat”, jotka kuvasivat min-kä vuoden opiskelija oppilas on. *”Ensimmäisenä vuonna oli yksi raita, sitten toisena kaksi ja kolmantena oli sitten jo arvokkaampi, kun oli sitten jo kolmannen vuoden oppilas. Se oli hurjan tärkeää silloin”*, Kiianheimo sanoo. Puvut tilattiin yhteistilauksena koululla. Niiden huoltaminen ja pesettäminen hoidettiin koululla. Oppilaspukujen lisäksi myös siviilivaatteet nimikoitiin pesetystä varten.

Vuopio sekä Kiianheimo muistelevat oppilaspukujen olleen käytössä pääasiassa vain valmistavan jakson aikana. Molemmat korostivat, että oppilaspukuja käytettiin erityisesti käytännön harjoitteluntunneilla sekä sairaalassa harjoittelujaksoilla. Sairaalan osastoilla puku kertoi henkilökunnalle ja potilaille sekä hei-

Kuvio 12. Hoitotyön koulutuksen museosta löytyy 1950-luvun oppilaspuku (Pauliina Repo 2013).

dän läheisilleen kyseisen henkilön olevan sairaanhoidon oppilas.

Muutoin käytettiin siviilivaatteita ja omassa kerroksessa sekä huoneessa pukeutuminen oli vapaata. Johtajatar oli tarkka, että yleisissä tiloissa pukeuduttiin siististi eikä esimerkiksi aamutossuissa ollut soveliaista näyttäytyä. Pitkiä housuja ei saanut käyttää ruoka-

salissa, sillä niitä pidettiin urheiluvaatteena, ja siihen aikaan käytettiinkin paljon hameita.

5.5.2 1960-luku

1960-luvulla oppilaspuku oli kirkkaan sininen, ruiskukan värinen. (Kuvio 12.) Puvussa oli tärkätty, valkoinen kaulus sekä päähine ja natsat, jotka määräytyivät opiskeluvuoden mukaisesti. Lisäksi siihen kuului oppilasmerkki, valkoiset sukat ja nauhakengät sekä valkoinen esiliina. Lisäksi oppilaan pukeutumiseen kuului itse kudottu tummansininen villatakki. Oppilaiden tuli ostaa kuusi oppilaan pukua, kaulukset, myssyt ja suojatakit. Puvun helman pituus mitattiin ja sen tuli olla 30cm maasta.

Oppilaspukua käytettiin koululla ensimmäisen kevään harjoittelutunneilla sekä sairaalalla harjoitteluissa. Luennoilla ja vapaa-aikana sai käyttää omia vaatteita. Säilytystilan vähyyden, vaatteiden saatavuuden sekä oppilaan budjetin vuoksi oppilaskotiin oppilaat eivät tuoneet paljoa vaatteita, Pohjakallio kertoo.

Kuvio 13. 1960-luvun oppilaspuku oli ruiskukan sininen (Pauliina Repo 2013.)

5.5.3 1970-luku

1970-luvun oppilaalla oli Valtion pukutehtaan valkoinen puku sekä napit. (Kuvio 13.) Pukuja tuli hankkia kolme kappaletta. Koululta saatiin nimeula sekä ”opiskelija”-nauha, joka tuli ommella puvun vasempaan hihaan. Oppilasasuntolassa asuvat oppilaat saivat pesettää pukunsa koulun pesulassa. Puvun piti olla tietynlainen, mutta sen siisteyttä tai kuntoa ei enää valvottu niin tiukasti.

Kuvio 14. 1970-luvulla oppilaspukuna oli Valtion pukutehtaan valkoinen puku. (Hoitotyön koulutuksen museo).

”Kun 70-lukua elettiin ja kaikki vaatteet olivat hyvin vartalonmyötäisiä. Napapaidat oli muotia, ja lannehousut. Kaikki oli aika tiukkaa lookia. Mulla oli mielessä semmoinen kauhukuva, että minkälainen se valkoinen puku olisi, varmaan ihan hirveä telttä. Ajattelin, että mä en semmoista ainakaan halua. Olin hyvin hoikka siihen aikaan ja ostin sitten kaksi pientä pukua, varmaan jotain kokoa 34 tai 36. Kukaan ei mulle sitten sanonut tai varotellut sitä, että ne kutistuu pesussa. Ne kutistuivat tosi paljon, mutta kyllä mä sitten niillä puvuilla koko sairaanhoitopiston ajan olin harjoitteluissa ja vielä kättilöopistoajan. Kyllä mä jouduin siitä helmasta laskemaan kaiken saumavaran ja silti ne oli aikamoisia minimekkoja, mutta ei kukaan puutunut siihen millään tavalla.”

Anna-Kaisa Pienimaa

Oppilaspukua pidettiin sairaalassa harjoittelujaksoilla. Ainoastaan leikkaussalissa ja synnytysosalissa käytettiin työpistevaatteita oppilaspuvun sijaan. 1970-luvulla oppilaspukuun pukeuduttiin myös valmistujaisjuhlassa.

6 Luotettavuus ja eettisyys

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuseettiset kysymykset nousevat esille, sillä tiedonhankintamenetelmät ovat usein vapaamuotoisia. Tutkimuksen tekijän arvomaailma, asenteet ja näkemykset saattavat vaikuttaa hänen tekemiinsä tutkimukseen liittyviin valintoihin ja päätöksiin. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 125). Opinnäytetyömme kaltaisen työn eettisyyteen kuuluu se, ettei asiayhteyksiä muuteta tai muokata niin, että sanoma muuttuisi tai lukija tulisi harhaan johdetuksi. Lisäksi on tärkeää muistaa, ettei materiaalia voi hyödyntää vain niiltä osin, joka tukee omaa mieltymystä tai mielikuvaa lopullisesta tuloksesta. (Pauonen – Vehviläinen-Julkunen 2006: 201.)

Opinnäytetyötämme varten haastattelimme kolmea Hoitotyön koulutuksen museon vapaaehtoistyöntekijää sekä museovastaavaa; Pirkko Kiianheimoa, Riitta Vuopiota, Leena Pohjakalliota sekä Anna-Kaisa Pienimaata. Haastattelut suoritettiin museon Opilaan huoneessa, jolloin haastattelupaikka oli haastateltaville tuttu. Ympäristö palautti haastateltavien mieleen erilaisia muistoja opiskelua ajoilta, joka mahdollisesti elävöitti tarinoiden sisältöä. Haastattelutilanteessa opinnäytetyön tekijöistä oli paikalla aina kaksi ja lisäksi analysoimme kaiken materiaalin yhdessä, mikä lisää työn luotettavuutta. Tuottaessamme tekstiä tarkastimme tarvittaessa asiayhteydet, jottei niissä tulisi virheitä. Lisäksi olemme keränneet ylös lisäkysymyksiä ja tarkennuksia asioista joista emme ole olleet varmoja. Äänimateriaalin ja litteroidut tekstit luovutimme museon käyttöön opinnäytetyön valmistuttua. Näin ollen käyttämämme materiaali on tarkistettavissa. Haastateltavat ovat saaneet tehdä korjauksia ja lisäyksiä litteroituihin teksteihin. Lisäksi he saivat valmiin opinnäytetyön luettavaksi ennen sen julkaisemista.

Opinnäytetyön eettinen vastuu on sen tekijöillä. Haastattelumateriaalia analysoitaessa ja lopullista tuotosta tehtäessä on huomioitava, että materiaalia käytetään sen alkuperää muuttamatta tai vääristelemättä, mitään siihen lisäämättä tai mitään olennaista pois jättämättä sekä ihmisarvoa kunnioittaen. Haastattelut ovat kuitenkin yksittäisten henkilöiden kokemuksia, joten niiden todenmukaisuutta ei pystytä varmentamaan.

Opinnäytetyön tekeminen suoritetaan kontrolloidusti opinnäytetyön ohjaajien sekä Metropolia Ammattikorkeakoulun ohjeiden ja säännösten mukaisesti. Eettiseen vastuuseen kuuluvat myös asianmukaiset luvat, kuten opinnäytetyöprojektiin sisältyvä tutkimuslupa, lupa haastateltavilta haastattelun toteuttamiseen ja materiaalin käyttämiseen sekä haastateltavien nimien julkaisemiseen opinnäytetyössä. Valmiit haastattelukysymykset takaavat tasapuolisen asetelman haastateltavien kesken sekä minimoivat mahdollisen johdattelun haastattelutilanteessa.

Olemme pyrkineet opinnäytetyössämme kunnioittamaan haastatteluissa esiin nousseiden henkilöiden anonyymiteettiä, jättämällä mainitsematta yksittäisten henkilöiden nimiä.

7 Omat havainnot, johtopäätökset ja pohdinta

Opinnäytetyötä tehdessämme havaitsimme, että nykypäivän sairaanhoitajaopiskelulla on vankat perinteet historiassa. On ollut mielenkiintoista syventyä mihin oman työn juuret johtavat. Työn myötä myös oma ammattiyhteisyys on kasvanut.

Huomasimme paljon yhteneväisyyksiä opintojen sisällöissä, kuten esimerkiksi käytännön harjoitteluiden aihepiireissä. Haastattelussa Anna-Kaisa Pienimaa sanoi opetuksen perustan olevan nykypäivänä hyvin paljon 1970-luvun kaltainen. Hän toteaa ajan tuoneen muutoksia lähinnä teknologian kehityksen myötä ja nykypäivänä sitä hyödynnetään enemmän myös opetuksessa. (Pienimaa 2013.)

Suurimpana muutoksena mielestämme nousi esiin internaatista siirtyminen oppilasasuntola-aikaan sekä muutoksen mukana lieventyneet rajat ja kontrolli. Lisäksi välit oppilaiden ja henkilökunnan välillä ovat ajan saatossa muuttuneet tuttavallisemmaksi, eikä hierarkia enää nykypäivänä tule niin selkeästi esille. Internaatti- ja oppilasasuntola-aikana oppilaiden välit henkilökuntaan olivat lämpimät, vaikka opettajia ja muuta henkilökuntaa oli tapana teitillä. Nykyään tämä tapa ei ole enää niin vahvana, vaan opiskelijat sinuttelevat opettajia. Ennen oppilaista ja heidän opiskelustaan huolehdittiin eri tavalla, kun nykyään vastuu opinnoista on opiskelijalla itsellään.

Sairaanhoitajalehdessä 1/2006 julkaistussa Riitta Eskolan kirjoittamassa Istu alas -katko kiireen kahleet -artikkelissa puhutaan hoitoalalla yleisesti nykyään vallitsevasta kiireen tunteesta, jonka oletetaan kuuluvan nykypäivän hoitotyöhön. Riitta Vuopio toikin haastattelussa esille, että ennen oli aikaa erilailla vietettäväksi asiakkaiden kanssa esimerkiksi kotisairaanhoidossa. Haastattelussa hän muistelee menneensä sovitulle asiakastapaamiselle, jolloin hoitotoimenpiteen lisäksi käyntiin kuului kahvittelua ja kaupassa käyntiä. (Vuopio 2013.) Opinnäytetyötä tehdessämme havaitsimme pohtimaan ajan käyttöä ja kiireen tuntua hoitotyössä. Vaikka henkilökohtainen kokemuksemme työelämästä vielä tässä vaiheessa on alkutaipaleella, olemme harjoitteluissa sekä keikka- ja kesätöissä huomanneet ajoittain kiireisen tunnelman.

Haastatteluissa nousi esille, että toisissa harjoittelupaikoissa viihdyttiin paremmin kuin toisissa. Koemme, että asia on nykypäivänä edelleenkin näin. Epioneja selatessamme huomasimme Aila Pohjanpään artikkelin 1960-luvulta, ”Sairaanhoitajakoulutuksen nykytavoitteista”, jossa pohdittiin sairaanhoitajakoulutuksen kehitystä ja opiskelijan ase-

maa. Artikkelissa koettiin hyväksi se, että Suomessa opiskelijat eivät saa palkkaa niin kuin muualla maailmassa ja näin ollen opiskelija ei olisi työvoimaa ja hänen asemaansa opiskelijana ei väärinkäytettäisi. (Pohjapää 1960: 173.) Vaikka artikkelin mukaan asiaan on kiinnitetty huomiota jo silloin, haastatteluissa kävi ilmi, että usein opiskelijoilla oli paljon vastuuta ja heitä kohdeltiin työvoimana. Kohtelu osastoilla ei myöskään aina ollut kovinkaan kollegiaalista, suhtautuminen opiskelijoihin harjoittelupaikoissa on kuitenkin muuttunut vuosikymmenien saatossa. Myös nykypäivänä opiskelijoita vastuullistetaan, mutta päävastuu opiskelijan tekemisistä aina opiskelijan ohjaajalla. Opiskelijan ohjaukseen panostetaan nykyään yhä enemmän ja ohjauksen laatua seurataan esimerkiksi käytännön työharjoittelussa täytettävällä opiskelijanohjaus- eli cles-kyselyllä.

Tukholmankadun toimipisteen rakennus on säilynyt pääpiirteittäin ennallaan. Opinnäytetyömme aikana saimme tietoa rakennuksen historiasta ja siinä tapahtuneista muutoksista vuosien saatossa. Suurin muutos on oppilaiden asuinkerrosten muuttaminen luokkatiloiksi yhdistämällä useita oppilashuoneita seiniä purkamalla suuremmiksi opetustiloiksi. Huomasimme rakennuksen sisätiloissa tapahtuneen myös muita muutoksia esimerkiksi ruokalan, kirjaston sekä oppilaiden terveydenhuollon tilojen sijainneissa. Entisen Helsingin sairaanhoito-opiston, nykyisen Metropolia Ammattikorkeakoulun, oppilasmäärät ovat kasvaneet huomattavasti 1950–70 -luvulta nykypäivään internaatin ja oppilasasuntolan poistumisen myötä. Tähän kasvuun lienee syynä myös ammattilaisten tarpeen ja työpaikkojen määrän kasvun mahdollinen lisääntyminen vuosien saatossa.

Nykypäivänä Tukholmankadun Metropolia ammattikorkeakoulussa sairaanhoitajien lisäksi opiskelee terveydenhoitajia, kättilöitä ja ensihoitajia niin nuoriso- kuin aikuiskoulutuksessa sekä englanninkielinen Nursing -koulutus nuorisokoulutuksessa. Näiden lisäksi talossa toimii ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon koulutusta kliinisen asiantuntijuuden sekä sosiaali- ja terveystieteiden johtamisen ja kehittämisen saralla. (Tukholmankadun opetuspiiri 2013.)

Opinnäytetyöprosessi on kehittänyt erityisesti ryhmätyöskentelytaitojamme, minkä arvioimme helpottavan tulevaisuudessa työskentelyämme hoitoyhteisöissä. Työn myötä olemme myös oppineet tekemään kompromisseja sekä olemme kehittyneet vuorovaikutusosaamisessa. Opinnäytetyön tekeminen on opettanut meille muiden ihmisten mielipiteiden kuuntelua ja huomioimista. Olemme oppineet laadullisen eli kvalitatiivisen

tutkimuksen tekemistä ja koemme harjaantuneemme haastatteluiden ja litteroinnin tekemisessä sekä keräämämme materiaalin analysoimisessa. Näin ison työn tekemisessä ajankäytön hallinta ja suunnitelmallisuus nousee suureen rooliin. Vaikka prosessi on toisinaan ollut haastava, koemme onnistuneemme tässä työssä ja selvinneemme opin- näytetyöprosessista hyvin, yhdessä ystävinä.

8 Lähteet

Eskola, Riitta 2006. Istu alas - katko kiireen kahleet. Sairaanhoidaja-lehti. Sairaanhoidajaliitto. Verkkodokumentti.

<http://www.sairaanhoidajaliitto.fi/ammattilliset_urapalvelut/julkaisut/sairaanhoidaja-lehti/1_2006/ajankohtaikirjoitus/istu_alas-katko_kiireen_kahlee/>. Luettu 3.12.2013.

Havanto, Aino Maria ym. 1989. Helsingin sairaanhoito-opiston vaiheita sata vuotta. Mänttä: Mäntän kirjapaino Oy.

Hoitotyön koulutuksen museo. 2012. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Verkkodokumentti. <www.metropolia.fi/palvelut/hoitotyon-museo/>. Luettu 11.2.2013.

Kiianheimo, Pirkko 2013. Sairaanhoito-opiston oppilas 1950-luku. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutuksen museo. Helsinki. Haastattelu. 10.9., 13.9., 17.9., 3.10., 15.10.2103.

Mitä laadullinen tutkimus on? 2009. Inspirans – asiakasymmärryksen asiantuntija. Verkkodokumentti. <<http://www.inspirans.fi/laadullinen-tutkimus>>. Luettu 12.12.2013.

Pesonen, Niilo 1980. Terveiden puolesta — sairautta vastaan: Terveiden- ja sairaanhoito Suomessa 1800- ja 1900-luvulla. Porvoo: WSOY.

Laadullinen tutkimus. Jyväskylän yliopisto. Verkkodokumentti. <<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>>. Luettu 12.12.2013.

Louhimo, Raija 1959. Helsingin kaupungin sairaanhoidajakoulu 1909–1959. Helsinki: Työväen kirjapaino.

Oppilaan tehtävät. Hoitotyön koulutuksen museo. Helsinki. Museon materiaalit.

Paunonen, Marita – Vehviläinen-Julkunen, Katri 2006. Hoitotyön tutkimusmetodiikka. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Pienimaa, Anna-Kaisa 2013. Sairaanhoito-opiston oppilas 1970-luku. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutuksen museo. Helsinki. Haastattelu. 10.5., 17.9., 23.9., 24.9., 14.11.2013.

Pohjakallio, Leena 2013. Sairaanhoito-opiston oppilas 1960-luku. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutuksen museo. Helsinki. Haastattelu. 1.10., 2.10., 15.10., 17.10., 19.10.2013.

Pohjapää, Aila 1960. Sairaanhoidajakoulutuksen nykytavoitteista. Epione 11/1960.

Sorvettula, Maija 1998. Johdatus suomalaisen hoitotyön historiaan. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Tukholmankadun opetuspiste. 2013. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Verkkodokumentti. <<http://www.metropolia.fi/haku/mika-on-metropolia/opetuspaikka-tukholmankatu-10/>>. Luettu 3.12.2013.

Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vuopio, Riitta 2013. Sairaanhoidon opiston oppilas 1950-luku. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutuksen museo. Helsinki. Haastattelu. 11.9., 13.9., 17.9., 3.10., 15.10., 13.12.2013.

Liite 1: Tiedonhaku

Tiedonhaun tietokanta, käytetyt hakusanat ja hakutulokset.

Tietokanta	Hakusanat	Hakutulokset
Medic	- sairaanhoito-oppilas	- Niilo Pesonen Terveyden puolesta - sairautta vastaan: terveyden- ja sairaanhoito Suomessa 1800- ja 1900-luvulla. WSOY 1980 (s.433)
	- sairaanhoito-oppilas AND hist*	
	- sairaanhoitaja AND historia	- Taulukko 1
Theseus.fi: Ammattikorkeakoulujen julkaisuarkisto	- historia AND sairaanhoito	- Hoitotyön kehittyminen eri aikakausina, Pakkasvirta Nea 2012 - Sairaanhoitajat sairaaloissa Nightingalesta tulevaisuuteen 2012 Ratia Matti Pekka
	- sairaanhoit* AND hist*	Hyödynnettäviä hakutuloksia ei löytynyt.
	- sairaanhoit* AND tukholmanka*	Hyödynnettäviä hakutuloksia ei löytynyt

Liite 2: Hakutuloksia

Tietokanta Medic, hakusanat sairaanhoitaja AND historia.

Teoksen nimi	Tekijä/tekijät	Julkaisuvuosi ja -paikka
Pro Eeva: sairaanhoitajattareksi vuonna 1933	Sajaniemi, Päivi	Kuopion yliopisto, hoitotieteen laitos 2008 150 s. + liitteet Pro Gradu. English abstract
Oulun läänisairaalan ylihoitajatar Naima Vilhelmiina Kurvinen (1876-1933)	Haho, Annu	Pro terveys 2007 vol. 35 no. 5 s. 4-9 Biografia.
Sairaanhoitajan työ muutoksessa : millainen oli ja on hyvän työn ammattilainen?	Paasivaara, Leena	Sairaanhoitaja - Sjuksköterskan 2005 vol. 78 no. 8 s. 5-8
Sairaanhoitajat Suomen sota-ajan lääkintähuollon tehtävissä 1900-luvulla	Virtanen, Ritva	Kuopion yliopiston julkaisuja. E. Yhteiskuntatieteet no.118 Kuopio : Kuopion yliopisto 2005 274 s. + liitteet ISBN: 951-781-957-9 Väitöskirja. Väitöskirja : Kuopion yliopisto. English abstract
Sairaanhoitotyö vuosina 1943-1960 sairaanhoitajan kuvaamana	Reitamo, Helena	Tampereen yliopisto, hoitotieteen laitos 2003 70 s. Pro Gradu. Pro gradu -työ. English abstract
Sairaanhoitajien koulutuksen suunnittelu ja toteutus Suomessa vuosina 1945-1957 : terveyssisätkoulut - portti uusille ideoille	Huhtela, Päivi	Acta Universitatis Ouluensis. D no.1036 Oulu : Oulun yliopisto 2009 196 s. ISBN: 978-951-42-9321-4 Väitöskirja. Oulun yliopisto. English abstract
Suomalainen sairaanhoitajatkoulutus 1930-luvulla	Kimmola, Kristiina	Turun yliopisto, hoitotieteen laitos 2002 182 s. Lisensiaatintutkimus. English abstract
Terveystieteiden koulutuksen suuntaviivoja 1930-1980 : suomalaisen ammatikasvatuksen historiaa varten laadittu artikkeli	Heikinheimo-Lindholm, Aila	Ylihoitajalehti 2001 vol. 29 no. 3 s. 4-7
Sairaanhoitajakoulutus muutoksessa: historia ja tulevaisuus kohtaavat	Koski, A Koistinen, P Ruuskanen-Parrukoski, P	Sairaanhoitaja - Sjuksköterskan 1999 vol. 72 no. 6 s. 14-15
Naisen korkein kutsumus – sairaanhoitajattaren koulutus ja elämäntapa vuosisa-	Vanto, H	Hippokrates 1997 s. 83-103

dan vaihteen Suomessa		
"Sota on semmonen yhteinen asia": sairaanhoitajat ja hoitotyö talvi- ja jatkosodan aikana kenttäsairaaloissa, sairasjunissa ja sotasairaaloissa Suomessa vuosina 1939-1944 (tutkielma)	Penttinen-Kulhomäki, L	1997 105 s. Pro Gradu.
Kirjallisuus sairaanhoitajan ammatillisuuden perustana : kansainvälinen tausta ja kehitys Suomessa 1980-luvulle	Tallberg, M	Hoitotiede 1994 vol. 6 no. 4 s. 186-191
Sjuksköterskeutbildningen vid länssjukhusen i Finland 1893-1929	Tallberg, M	Hippokrates 1992 vol. 9 s. 114-122
Sairaanhoitajat talvisodassa	Virtanen, R	Sotilaslääketieteellinen aikakauslehti 1991 vol. 66 no. 4 s. 204-209
Uudistuneen sairaanhoitajatkoulutuksen ensimmäiset vuodet 1930-1934	Tallberg, M	Sairaanhoitaja - Sjuksköterskan 1991 s. 6-10
Sairaanhoitaja jatkosodan kenttäsairaalassa (toimitettu C. Kuosman tutkielman pohjalta)	Louhiso, V (toim.)	Sairaanhoitaja - Sjuksköterskan 1991 s. 18-19 Pro Gradu.
Florence Nightingale ja sairaanhoitajakoulutuksen alku (English summary)	Määttänen, R	Hippokrates 1991 s. 17-29
Suomen sairaanhoitajakoulutus 100 vuotta	Willman, H	Sairaanhoitaja - Sjuksköterskan 1989 vol. 61 no. 2 s. 35-36
Marian kurssista sairaanhoito-oppilaitokseksi : 75 vuotta sairaanhoitajakoulutusta Helsingin kaupungin järjestämänä	Kimola, K	Julkaisusarja. Helsingin kaupungin terveydenhuolto-oppilaitos. A 1988 no. 1 1 s.
Hoitotyön koulutus : Taistelu kolmivuotisesta sairaanhoitajakoulutuksesta 1920-luvulla (English abstract)	Tallberg, M	Sairaanhoidon vuosikirja 1988 s. 187-208
Helsingin sairaanhoitopiston vaihteita sata vuotta	Havanto, Aino Maria et al. (toim.)	Helsinki : [Helsingin sairaanhoitopisto] 1989 272 s. ISBN: 952-90044-9-4
Suomalaisten sairaanhoitajattarien ammatillinen kehitys 1860-luvulta 1890-luvulle (English summary)	Ala-Haavisto, R	Hippokrates 1985 vol. 2 s. 158-178

Liite 3: Haastattelut ja haastattelukysymykset

- Riitta Vuopion haastattelijana toimi Tia Tevilin, muistiinpanoista ja litteroinnista vastasi Pauliina Repo.
- Pirkko Kiianheimoa haastatteli Pauliina Repo, muistiinpanot ja litteroinnin hoiti Jaana Tankkala.
- Leena Pohjakallion haastattelijana oli Pauliina Repo, Tia Tevilin teki muistiinpanoja ja Jaana Tankkala litteroi.
- Anna-Kaisa Pienimaata haastatteli Jaana Tankkala ja muistiinpanoista sekä litteroinnista vastasi Tia Tevilin.

Sairaanhoitajaopiskelu

Minkälaista sairaanhoitajaopiskelu oli?

Apukysymykset

Mikä sai juuri Teidät hakemaan sairaanhoitajakoulutukseen?

Minkälaiset sairaanhoitajakoulutuksen pääsykokeet olivat?

Kuinka paljon hakijoita oli ja kuinka monta valittiin opiskelemaan?

Miten valinnasta ilmoitettiin?

Miten läheiseen suhtautuivat sairaanhoitajaopiskeluunne?

Minkälainen oli ensimmäinen koulupäivä?

Miten koulun aloittamiseen valmistauduttiin esim. tavara- ja vaatehankinnat?

Mitä henkilökohtaisia tavaroita toitte mukanaan oppilaskotiin?

Kuinka kauan sairaanhoitajakoulutus kesti ja millaista oppimateriaalia käytettiin?

Miten koulu tuki opiskelua esim. opiskeluvälineet?

Millaisia harjoittelujaksoja teillä oli? Miten paljon ja kuinka pitkiä?

Oliko koululla käytännön harjoitteluja kuten nykyaikaan laboraatiotunteja, millaisia?

Tukholmankatu 10 toimipisteenä

Minkälainen Tukholmankatu 10:n toimipiste oli?

Apukysymykset

... oppimisympäristönä

... asuinpaikkana

Miten koette tilojen muuttuneen opiskeluajoistanne?

Oppilaskoti ja sosiaalinen elämä

Minkälaista elämä oppilaskodissa oli?

Apukysymykset

Millainen oli oppilaan päivä? Kerro miten normaali oppilaan päivä eteni aamusta seuraavaan aamuun.

Kuvaile päivää, joka eroaa normaalista päivästä esim. harjoittelun aikana.

Minkälainen oppilaskoti oli asumisympäristönä?

Millaista sosiaalinen elämä oli oppilaskodissa?

Minkälaisia tehtäviä oppilailla oli oppilaskodissa?

Minkälainen henkilökunta oppilaskodissa työskenteli?

Minkälaiset välit henkilökunnalla ja oppilailla oli?

Miten henkilökunnan arvoasemat vaikuttivat oppilaiden ja henkilökunnan väliseen käyttäytymiseen?

Kuinka oppilaskodissa asuminen rajoitti muuta sosiaalista elämää?

Miten vietitte vapaa-aikaanne oppilaskodissa?

Kuinka vapaata liikkuminen oli?

Oppilaan huone

Kun astut museon oppilaiden huoneeseen, mitä se tuo mieleesi omilta opiskeluajoiltasi?

Apukysymys

Minkälainen oli oppilaiden huone oppilaskodissa?

Tuleeko Teille mieleen jotakin tarinaa, tapahtumaa tai hauskaa sattumaa mikä tapahtui oppilashuoneessa?

Pukeutuminen

Kertoisitteko sairaanhoitajaoppilaan pukeutumisesta.

Apukysymys

Miten opiskelu sairaanhoito-oppilaitoksessa ohjasi pukeutumista?

Kuinka paljon omia vaatteita Teillä oli mukana?

Kuinka paljon käytitte omia vaatteitanne/ missä tilanteissa?

Muuta

Tuleeko Teille muuta mieleen, mitä haluaisit korostaa tai nostaa esille opiskeluajastasi?